

Nationalräkenskaper 2016

National Accounts 2016

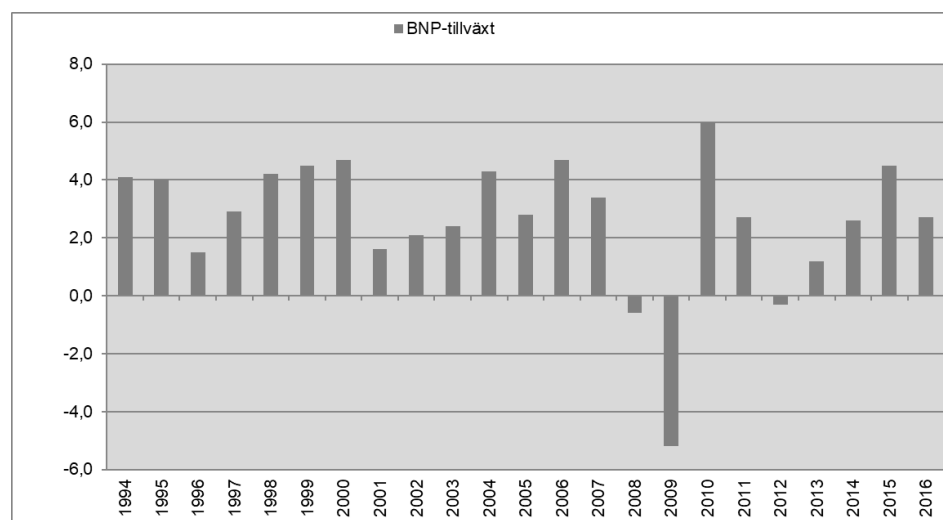
I korta drag

I detta SM redovisas resultatet från den definitiva beräkningen av Sveriges nationalräkenskaper för år 2016.

Med definitiv beräkning avses att uppgifterna för de flesta områden beräknas med stöd av källmaterial bestående av detaljerad årsstatistik. Detta statistiska underlag har bättre täckning, är mer detaljerat och definitivt än det underlag som används för de snabbare kvartalsberäkningarna och preliminära års-skattningarna.

Resultaten visar bland annat att BNP för år 2016 uppgick till 4 385 miljarder kronor i löpande priser. Jämfört med 2015 ökade BNP med 2,7 procent i fasta priser. BNP-tillväxten reviderades därmed ned med 0,5 procentenheter jämfört med den senaste versionen av de preliminära beräkningarna. De delar som reviderades ned mest var varuexporten och fasta bruttoinvesteringar, medan hushållens konsumtionsutgifter reviderades upp mest.

Diagram 1: Årlig BNP-tillväxt 1994-2016

Stefan Gunér, SCB, tfn 010-479 40 75, nrinfo@scb.se

Statistiken har producerats av SCB, som ansvarar för officiell statistik inom området.

ISSN 1654-3106 Serie NR – Nationalräkenskaper 10 SM 1801. Utgivet den 13 september 2018.

URN:NBN:SE:SCB-2018-NR10SM1801_pdf

Utgivare av Statistiska meddelanden är Joakim Stymne, SCB.

Innehåll

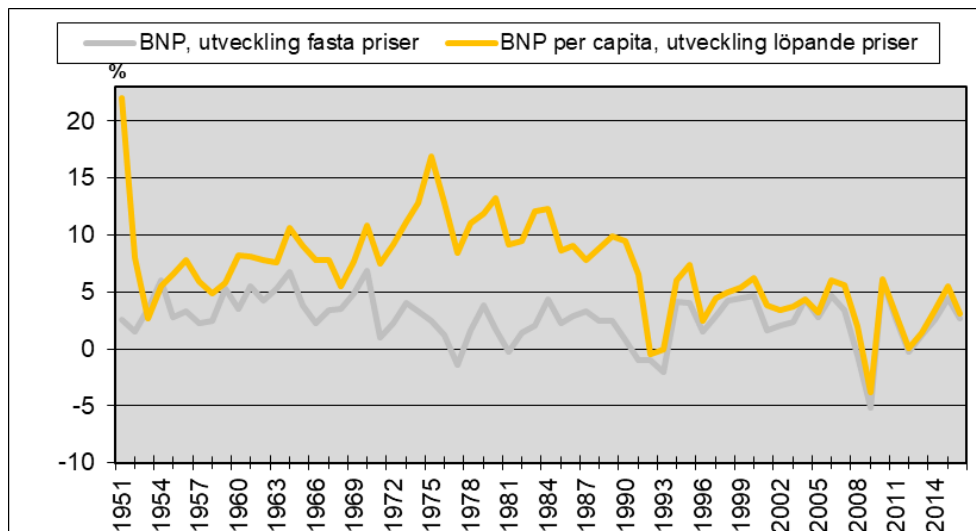
Statistiken med kommentarer	3
Den ekonomiska utvecklingen	3
Bruttonationalprodukten, BNP	3
BNP från användningssidan	4
BNP från produktionssidan, arbetskostnad, -insats och -produktivitet	11
Jämförelse av BNP vid olika beräkningstillfällen	16
Sektorräkenskaper	17
Tidsserier från år 1950	21
Kort om statistiken	22
Statistikens ändamål och innehåll	22
Information om statistikens framställning	22
Information om statistikens kvalitet	29
Bra att veta	30
Annan statistik	30
Begreppsförklaringar	31
Förkortningar och akronymer	46
In English	48
Summary	48

Statistiken med kommentarer

Den ekonomiska utvecklingen

Bruttonationalprodukten, BNP

Diagram 2: Utvecklingen av BNP i fasta priser och BNP per capita 1951-2016

Under 1950-talet var BNP-tillväxten i genomsnitt 3,3 procent per år, för att under 1960-talet öka till 4,3 procent per år i genomsnitt. Hela 1970-talet var ett krisdrabbat decennium. År 1971 var ett år med kraftiga kreditåstramningar. 1973 kom den stora oljekrisen med en fördubbling av oljepriserna följt av extremt höga löneökningar i mitten av 1970-talet. Under år 1977 noterades för första gången en negativ tillväxt i BNP i tidsserien från 1950. BNP sjönk detta år med 1,4 procent. Under åren 1977 och 1978 var företagen tvungna att sälja ut sina lager till kraftigt reducerade priser, som under några år byggts upp med statligt lagerstöd. Men några år under 1970-talet visade ändå en relativt bra tillväxt och trots problemen blev den genomsnittliga BNP-ökningen 2,5 procent.

Åttiotalet inleddes med svag tillväxt, men efter den kraftiga devalveringen 1982 tog tillväxten fart och för 1984 noterades den högsta tillväxten under hela 1980-talet, då ökningen var 4,3 procent. I genomsnitt blev tillväxten under 1980-talet 2,3 procent.

1990 ändrades målen för den ekonomiska politiken, låg inflation och stabil valuta ersatte låg arbetslöshet som främsta mål. En stor omläggning av skattesystemet genomfördes också 1990-1991. Men i november 1992 tvingades Sverige överge den stabila växelkurspolitiken. Kronan deprecierades på kort tid med över 25 procent gentemot viktiga konkurrentländer. Första hälften av 1990-talet är den period som har haft den sämsta BNP-tillväxten sedan 1930-talet med negativ BNP-utveckling tre år i rad. Genomsnittligt blev den årliga ökningstakten för 1990-talet 1,8 procent.

Den spekulationsbubbla som byggdes upp under slutet av 1990-talet inom främst IT-branschen sprack under våren år 2000. Flera bolag i "den nya ekonomin" gick i konkurs och telekomindustrin redovisade förluster i mång-

miljardklassen. År 2001 skakades världsekonomin av terroristattacker den 11 september. Svackan i konjunkturen blev dock relativt kortvarig och de följande åren präglades av stark konsumtions- och investeringsledd återhämtning. I slutet av år 2008 drabbades Sverige av den finanskris som startat i USA året innan. År 2009 minskade BNP med hela 5,2 procent vilket är den största minskningen i modern tid. Trots upp- och nedgångar så blev den genomsnittliga årliga ökningstakten för de första tio åren på 2000-talet 2,0 procent.

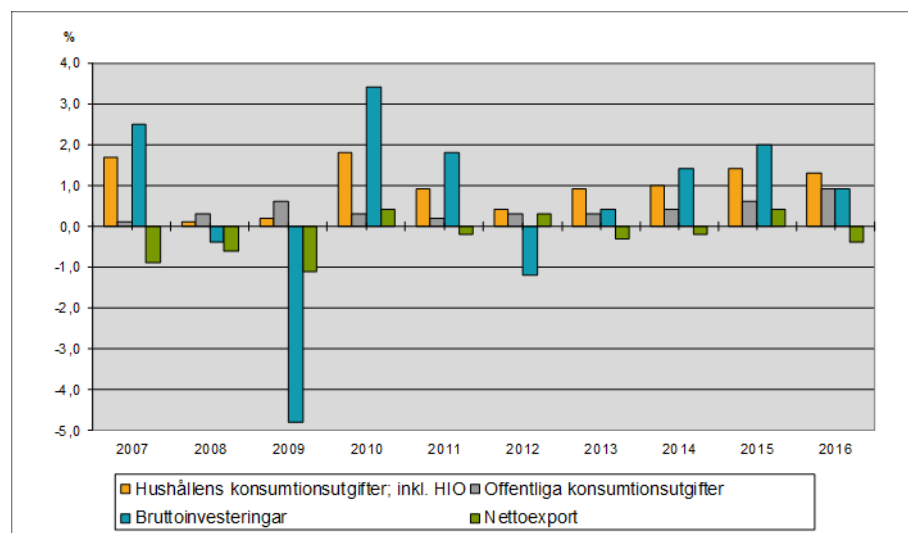
Redan år 2010 skedde en snabb återhämtning och BNP-utvecklingen nådde upp till en nivå som vi inte har sett sedan år 1970. Den internationella skuldkrisen gjorde dock att även den svenska ekonomin bromsade in, för att åter ta fart 2014. År 2016 ökade BNP med 2,7 procent och den genomsnittliga årliga ökningstakten för åren 2010-2016 uppgick till 2,8 procent.

BNP per capita i löpande priser, som år 1950 uppgick till ca 5 100 kronor, hade stigit till ca 442 000 kronor år 2016. Framför allt under 1970- och 1980-talet var inflationen hög och den genomsnittliga tillväxten för BNP per capita i löpande priser uppgick då till 11,3 respektive 10,1 procent per år. Från och med 1990-talet har inflationen varit betydligt lägre och tillväxten för BNP per capita i löpande priser har därmed legat närmre den volymmässiga BNP-tillväxten. Under 1990-talet och perioden 2000-2016 låg den genomsnittliga tillväxten för BNP per capita i löpande priser på 4,6 respektive 3,4 procent per år.

BNP från användningssidan

BNP från användningssidan utgörs av hushållens konsumtionsutgifter, offentliga konsumtionsutgifter, bruttoinvesteringar och nettoexport (export minus import). För att åskådliggöra vad förändringen i de olika efterfrågekomponenterna betyder för BNP-tillväxten beräknas bidragen till BNP-tillväxten från användningssidan. Vid beräkningen ingår värdet av importen i de olika delaggregaten. Nettoexporten anger således hur mycket utrikeshandeln bidrar med till BNP-utvecklingen. År 2016 var det hushållens konsumtionsutgifter som gav det största bidraget till BNP-utvecklingen med 1,3 procentenheter.

Diagram 3: Användningssidans bidrag till BNP-utvecklingen i fasta priser 2007-2016, procentenheter

Bruttoinvesteringarna är den efterfrågekomponent som har den största variationen och det var bruttoinvesteringarna som framför allt sänkte BNP krisåret 2009, även om ett försämrat handelsnetto också bidrog till nedgången. Bidraget från konsumtionsutvecklingen, såväl hushållskonsumtionen som den offentliga konsumtionen, varierar betydligt mindre (se diagram 3).

De egentliga hushållens konsumtionsutgifter

De egentliga hushållens konsumtionsutgifter ökade med 2,9 procent i volym år 2016 jämfört med året innan och bidrog med 1,3 procentenheter till den totala BNP-tillväxten. De egentliga hushållens totala konsumtionsutgifter år 2016 uppgick till 1901 miljarder kronor i löpande priser. BNP uppgick samma år till 4 385 miljarder kronor, vilket innebär att ca 43 procent av BNP bestod av de egentliga hushållens konsumtion.

Tabell 1: De egentliga hushållens konsumtionsutgifter efter huvudändamål år 2016, Mdkr, LP, bidrag i procentenheter och volymutveckling i procent

COICOP	Löpande priser mdkr	Bidrag procentenheter	Volymutveckling procent
01 Livsmedel	236,7	0,4	3,3
02 Alkohol och tobak	67,7	0,1	1,5
03 Kläder och skor	94,7	0,2	3,1
04 Bostad	494,5	0,6	2,5
05 Möbler	102,6	0,2	4,2
06 Hälso- och sjukvård	67,1	0,1	2,9
07 Transporter	242,8	0,6	5,0
08 Kommunikation	57,3	0,1	4,7
09 Fritid och Underhållning	211,7	0,5	4,9
10 Utbildning	5,4	0,0	1,5
11 Hotell och restaurang	121,6	0,3	4,2
12 Övriga varor och tjänster	208,9	0,3	2,7
Total konsumtion exkl. ofördelad konsumtion	1910,9	3,5	3,5
15 Svensk konsumtion utomlands	107,6	0,2	3,4
16 Utländsk konsumtion i Sverige	-117,3	-0,7	13,2
TOTALT	1901,2	2,9	2,9

Störst bidrag till den totala konsumtionsökningen kom från utgifterna för bostäder samt för transporter. De bidrog båda med 0,6 procentenheter till hushållskonsumtionens tillväxt. Utgifterna för bostäder ökade med 2,5 procent. Inom denna post ryms utgifter för hyror och nyttjandevärden av ägda bostäder, inkl. bostadsrätter, samt uppvärmningskostnader. Bostäder är den enskilt största posten inom hushållskonsumtionen och stod 2016 för cirka 26 procent av den egentliga hushållskonsumtionen. Transportutgifterna ökade med 5 procent och en stor del av ökningen stod nya och begagnade bilar för.

Utgifter för fritid och underhållning ökade med 4,9 procent och bidrog med 0,5 procentenheter till uppgången inom hushållskonsumtionen. Inom denna post ökade utgifterna mest för andra större fritidsartiklar så som husvagnar och båtar. Livsmedelsutgifterna ökade med 3,3 procent 2016 och bidrog med 0,4 procentenheter till hushållskonsumtionens tillväxt.

Starkt ökade även utgifterna inom kommunikation, möbler samt hotell och restaurang där utvecklingen var på över 4 procent. Inom posten kommunikation var det utgifter för mobiltelefoner och mobiltjänster som ökade starkast.

Utgifterna för kläder och skor, hälso- och sjukvård samt övriga varor och tjänster växte samtliga runt tre procent. Utbildningstjänster ökade med 1,5 procent men hade endast en marginell påverkan på tillväxten av hushållskonsumtionen. Utgifterna för alkohol och tobak ökade lika mycket men hade en påverkan på 0,1 procentenheter på den totala hushållskonsumtionsökningen.

Den svenska konsumtionen utomlands ökade med 3,4 procent och bidrog med 0,2 procentenheter till hushållskonsumtionsutvecklingen. Samtidigt ökade utländska besökares konsumtion i Sverige med 13,2 procent vilket höll tillbaka uppgången med 0,7 procentenheter. Nettot av dessa förändringar innebär att de svenska hushållens totala konsumtion inte steg i lika hög grad som den totala konsumtionen i Sverige.

Hushållens fördelade konsumtion bestod år 2016 till 47 procent av varukonsumtion och till 53 procent av tjänstekonsumtion. Konsumtionen av varor ökade med 3,7 procent medan konsumtionen av tjänster ökade med 3,2 procent.

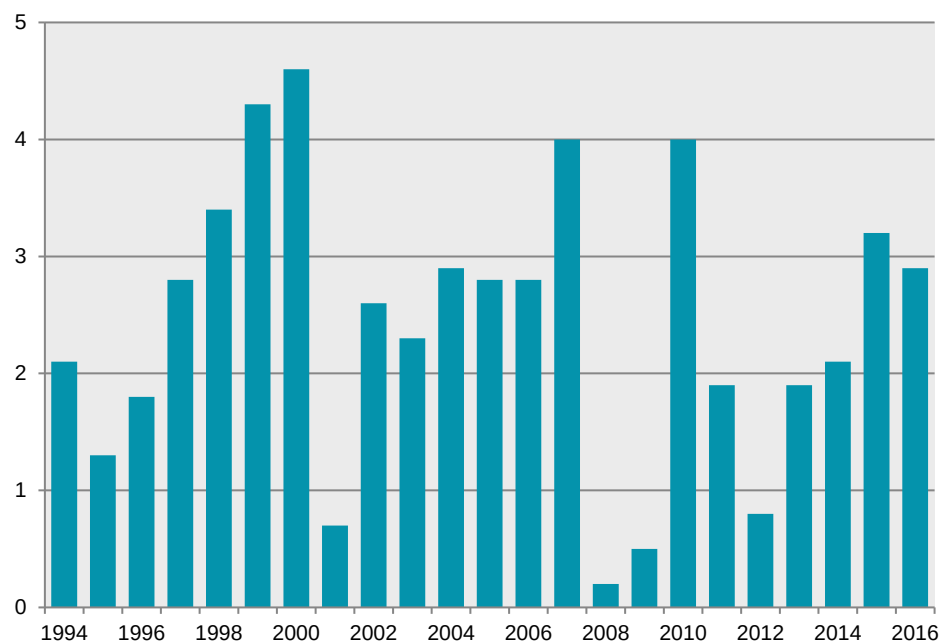
Tabell 2: De egentliga hushållens konsumtionsutgifter efter varaktighet år 2016, Miljarder kronor, löpande priser och volymutveckling i procent

Benämning	Löpande priser	
	mdkr	Volymutveckling
1100 Varor	898,7	3,7
1110 Varaktiga varor	170,7	8,6
1111 Bilar	71,4	8,5
1112 Övriga varaktiga varor	99,3	8,7
1120 Delvis varaktiga varor	177,8	3,6
1130 Icke varaktiga varor	550,2	2,3
1131 Livsmedel	236,7	3,3
1132 Övriga icke varaktiga varor	313,5	1,6
1200 Tjänster	1012,2	3,2
1210 Bostad	379,7	2,4
1220 Övriga tjänster	632,6	3,7
Total konsumtion exkl. ofördelad konsumtion	1910,9	3,5
Svensk konsumtion utomlands	107,6	3,4
Utländsk konsumtion i Sverige	-117,3	13,2
TOTALT	1901,2	2,9

Sett över en längre tidsperiod så är volymutvecklingen på 2,9 procent för år 2016 högre än den genomsnittliga utvecklingen på 2,4 procent för åren 1994-2016. Även om utvecklingen har varierat över tid så har de egentliga hushållens konsumtion haft en positiv utveckling varje år de senaste 22 åren.

Den lägsta utvecklingen noterades för åren 2008 och 2009 under finanskrisen. Då uppmättes en ökning på 0,2 respektive 0,5 procent. Finanskrisen fick alltså genomslag i utvecklingen av hushållens konsumtionsutgifter redan 2008 trots att krisen i många ögon först blev en realitet i september 2009 i samband med att Lehman Brothers gick omkull. Krisen påverkade snabbt den för hushållen viktiga bostadsmarknaden i en negativ bemärkelse. Sjunkande huspriser och en allmän osäkerhet kring framtiden var antagligen en del av förklaringen till utvecklingen av hushållskonsumtionen under 2008 och 2009. Även 2001, under IT-kraschen, noterades en svag utveckling av hushållskonsumtionen. Då uppmättes en ökning med 0,7 procent.

Diagram 4: De egentliga hushållens konsumtionsutgifter år 1994-2016, volymutveckling i procent

Hushållens icke-vinstdrivande organisationers konsumtionsutgifter

Hushållens icke-vinstdrivande organisationers (HIO) konsumtionsutgifter räknat i fasta priser steg med 1,7 procent 2016 jämfört med året innan men bidrog endast marginellt till den totala BNP-tillväxten. Svenska kyrkan ökade med 0,8 procent medan övriga HIO-organisationers konsumtion steg med 2,0 procent.

HIO:s totala konsumtionsutgifter uppgick i löpande priser till 61,4 miljarder kronor. Då BNP uppgick till 4 385 miljarder kronor innebar detta att HIO:s konsumtion utgjorde ca 1,4 procent av BNP. HIO:s andel av hushållens konsumtion var 3,1 procent.

Tabell 3: Hushållens icke-vinstdrivande organisationers konsumtionsutgifter år 2016, Miljarder kronor löpande priser och volymutveckling i procent

Sektor	Löpande priser mdkr	Volymutveckling procent
HIO exkl sv. Kyrkan	42,6	2,0
Svenska kyrkan	18,8	0,8
HIO totalt	61,4	1,7

Hushållens faktiska konsumtion

Hushållens faktiska konsumtion visar hushållssektorns totala konsumtion oberoende av om det är hushållen själva eller den offentliga sektorn som betalar, och består därför av de egentliga hushållens konsumtionsutgifter, hushållens icke-vinstdrivande organisationers konsumtionsutgifter och den offentliga sektorns individuella konsumtionsutgifter. Exempel på individuella konsumtionsutgifter är utbildning, hälso- och sjukvård, omsorg samt kultur- och rekreationstjänster. Den faktiska konsumtionen är beräknad för att underlätta jämförbarheten mellan länder.

Tabellen nedan visar hushållens totala konsumtionsutgifter och den faktiska konsumtion åren 2011-2016. Hushållens totala konsumtionsutgifter utgjorde under perioden knappt hälften av BNP. Den faktiska konsumtionen var större och utgjorde knappt två tredjedelar av BNP.

Tabell 4: Hushållens faktiska konsumtionsutgifter år 2012-2016, Miljoner kronor löpande priser och andel i procent av BNP

COICOP	2012	2013	2014	2015	2016
Egentliga hushålls konsumtionsutgifter	1 660 763	1 703 908	1 758 938	1 830 187	1 901 204
Hushållens icke-vinstdrivande organisationers konsumtionsutgifter	54 265	55 399	57 241	58 914	61 406
Hushållens totala konsumtionsutgifter	1 715 028	1 759 307	1 816 179	1 889 101	1 962 610
Hushållens totala konsumtionsandel av BNP	46,5	46,6	46,1	45,0	44,8
Offentliga myndigheters totala individuella konsumtionsutgifter	683 657	709 536	740 256	786 808	847 622
Hushållens faktiska konsumtion	2 398 685	2 468 843	2 556 435	2 675 909	2 810 232
Hushållens faktiska konsumtionsandel av BNP	65,0	65,4	64,9	63,7	64,1

Offentliga konsumtionsutgifter

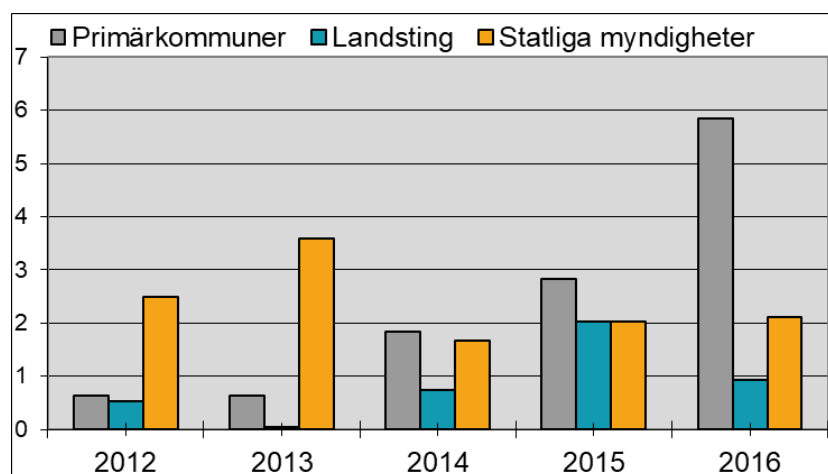
Under 2016 ökade de offentliga konsumtionsutgifterna med 3,6 procent i volym jämfört med föregående år. Bidraget till den totala BNP-utvecklingen var 0,9 procentenheter.

Primärkommunerna, som är den största delsektorn, ökade med 5,9 procent i volym. Produktionen ökade med 4,0 procent och sociala naturaförmåner med 12,3 procent. Ökningen av sociala naturaförmåner förklaras framförallt av ökade kostnader kopplade till flyktingmottagande.

De statliga myndigheternas, inklusive sociala trygghetsfonders konsumtionsutgifter ökade med 2,1 procent i volym och produktionsökningen var 1,3 procent. Produktionsökningen beror till stor del på ökad aktivitet hos Migrationsverket, till följd av det stora antalet asylsökande som kom under främst 2015. Sociala naturaförmåner ökade mest procentuellt sett; med 15,0 procent. Även denna post påverkas av migrationen, då Migrationsverkets köp av asylboendetjänster återfinns här.

Landstingens konsumtionsutgifter ökade med 0,9 procent i volym. Produktionen minskade med 0,3 procent. Den individuella delen av produktionen (där läkar- och sjukhusvård ingår) minskade med 0,1 procent, medan den kollektiva delen minskade med 1,7 procent. Sociala naturaförmåner ökade med 6,2 procent där både utgifter för köp av verksamhet från privata utförare samt utgifter för läkemedelsförmånen ökade.

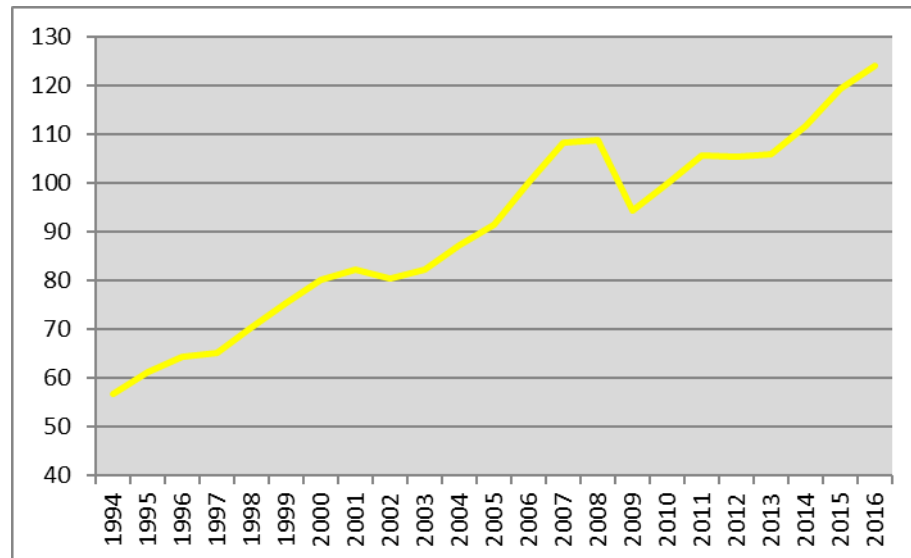
Diagram 5: Offentliga konsumtionsutgifter 2012-2016, volymutveckling procent jämfört med föregående år

Fasta bruttoinvesteringar

De fasta bruttoinvesteringarna ökade med 4,2 procent år 2016 jämfört med föregående år. Det överstiger den genomsnittliga tillväxttakten sedan 1994 på 3,9 procent. Uppgången förklaras främst av en fortsatt stark utveckling för bostadsinvesteringarna som ökade med 10,9 procent, varav nybyggnadsinvesteringar växte med 20,1 procent medan till- och ombyggnadsinvesteringar sjönk med 0,1 procent. Sammantaget bidrog bostadsinvesteringarna med 2,1 procentenheter till de totala fasta bruttoinvesteringarna. Även maskininvesteringarna och investeringarna i övriga byggnader och anläggningar steg med 5,3 respektive 4,8 procent. Investeringar i immateriella tillgångar sjönk jämfört med föregående år, framförallt på grund av att programvaruinvesteringar sjönk med 5,4 procent.

Diagram 6: Fasta bruttoinvesteringar, volymindex år 2010=100

Tjänstebranscherna lyfte näringslivets investeringar

I näringslivet som helhet ökade investeringarna med 2,7 procent. Varubranscherna minskade sina investeringar med 0,9 procent. Tillverkningsindustrins investeringar ökade med 2,0 procent. Inom tillverkningsindustrin ökade motorfordonsbranschens investeringar med 23,0 procent medan läkemedelsbranschen minskade med 26,5 procent. Bland de övriga varubranscherna minskade investeringarna inom de energirelaterade branscherna medan utvecklingen var starkare inom byggbranschen.

Tjänstebranschernas investeringar ökade med 5,3 procent jämfört med året innan. Bland annat gick investeringarna i branscherna för uthyrning och leasing, och arkitekt och konsultverksamhet starkt.

Liten investeringsökning inom offentliga myndigheter

Investeringar inom offentliga myndigheter steg med 8,1 procent. De statliga myndigheterna ökade sina investeringar, med 6,7 procent, medan de kommunala enheterna ökade sina med 9,2 procent.

Svagare investeringsutveckling för hushållens ideella organisationer

Investeringarna inom hushållens ideella organisationer (HIO) ökade år 2016 i jämförelse med föregående år, med 17,7 procent.

Investeringarna växte snabbare än totala BNP

De fasta bruttoinvesteringarna ökade övervägande stadigt under perioden 1994-2015. Perioder av svagare utveckling skedde i samband med IT-krisen 2002 och finanskrisen 2009. I kölvattnet av den branta nedgången under finanskrisen och återhämtningen efteråt följde en period av relativt små förändringstal under åren 2012-2013, se diagram 5. En ny tillväxtfas inleddes år 2014 mycket tack vare en

stark utveckling för bostadsinvesteringarna. De fasta bruttoinvesteringarna växte snabbare än totala BNP under perioden då dess andel av BNP steg från 19,3 procent 1994 till 23,9 procent år 2016.

Lagerinvesteringar

Lagerinvesteringar omfattar uppbyggnad av lager under året minus uttag ur lager. Inom beräkningarna av BNP omfattas lagerinvesteringarna av lagerförändringar inom branscherna jord- och skogsbruk, gruvor och tillverkningsindustri, el-, gas- och värme- och vattenförsörjning, byggnadsverksamhet samt handel och servicenärings. Inom byggbranschen ingår per definition endast insatsvaror och inom andra servicenärings endast produkter i arbete. Lagerinvesteringarnas BNP-påverkan beräknas som lagerförändringen under året minus lagerförändringen under föregående år, det så kallade lageromslaget, i procent av BNP.

Lagerinvesteringarna 2016 var lägre än 2015. Bidraget till BNP-utvecklingen blev därför -0,1 procentenheter. Industrin byggde upp mer lager 2016 än föregående år. Handeln däremot byggde upp betydligt mindre lager 2016 jämfört med 2015.

Med några få undantag har det skett en lageruppbyggnad nästan varje år sedan 1993. Åren 2007 – 2012 var år med tidvis kraftiga lageromslag och därmed en relativt stor påverkan på BNP-utvecklingen. Som exempel kan nämnas år 2009, då en kraftig lageravveckling i samband med finanskrisen innebar att lageromslaget påverkade BNP-utvecklingen negativt med 1,6 procentenheter. Detta följdes dock av en rekyl där lagren åter igen byggdes upp relativt kraftigt år 2010, vilket gav ett lageromslag som bidrog positivt till BNP-utvecklingen med 2,1 procentenheter. Sedan 2013 har lageromslaget varit beskedligare och därmed haft mindre påverkan på BNP-utvecklingen.

Investeringar i värdeföremål

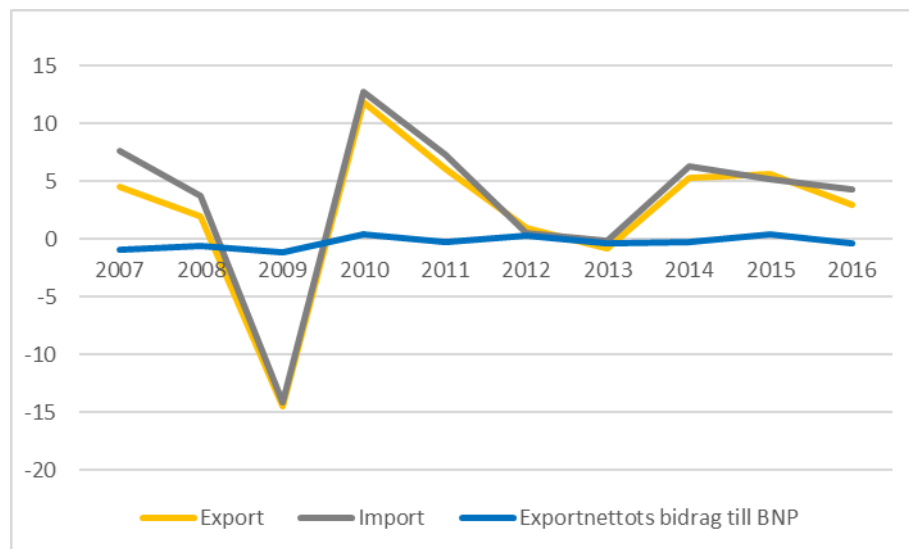
Investeringar i värdeföremål utgör en egen kategori vid sidan av fast bruttoinvestering och lagerinvestering. Värdeföremålen innefattar antikviteter och konst i form av målningar, frimärken samt diverse samlarobjekt. Värdet av investeringar i värdeföremål uppgår till knappt 1,5 miljarder kronor år 2016, vilket utgör en liten post i de svenska nationalräkenskaperna.

Export och import

År 2016 steg exporten med 3,0 procent och importen med 4,3 procent. Exportnettot sjönk jämfört med år 2015 och uppgick till 194 miljarder kronor i löpande priser. Det bidrog med -0,4 procentenheter till BNP-utvecklingen.

Varuexporten steg med 2,3 procent år 2016 jämfört med år 2015. Ökade gjorde stora produkttaggregat som motorfordon och stenkols- och raffinerade petroleumprodukter med 11,0 respektive 9,3 procent. Minskade gjorde istället exporten av övriga maskiner som sjönk med 5,4 procent. Tjänsteexporten steg med 4,4 procent under år 2016. Det kan jämföras med år 2015 då tjänsteexporten ökade med 10,7 procent. Ökade mest gjorde utländsk konsumtion i Sverige samt finansiella tjänster som ökade med 13,2 respektive 10,9 procent. Minskade gjorde istället förlagstjänster samt datatjänster som sjönk med 14,5 respektive 7,0 procent.

Varuimporten ökade med 5,9 procent. Importen av stenkols- och raffinerade petroleumprodukter och importen av motorfordon ökade mest med 17,2 respektive 14,7 procent. De flesta stora produkttaggregat ökade men importen av fisk minskade med 5,6 procent. Tjänsteimporten ökade med 0,9 procent. Störst ökning noterades för importen av uthyrning, leasing och licenser samt datatjänster som ökade med 17,4 respektive 4,8 procent. Minskade gjorde istället importen av transporttjänster som sjönk med 19,3 procent.

Diagram 7: Utveckling export och import samt exportnettots bidrag till BNP**BNP från produktionssidan, arbetskostnad, -insats och - produktivitet****Produktion**

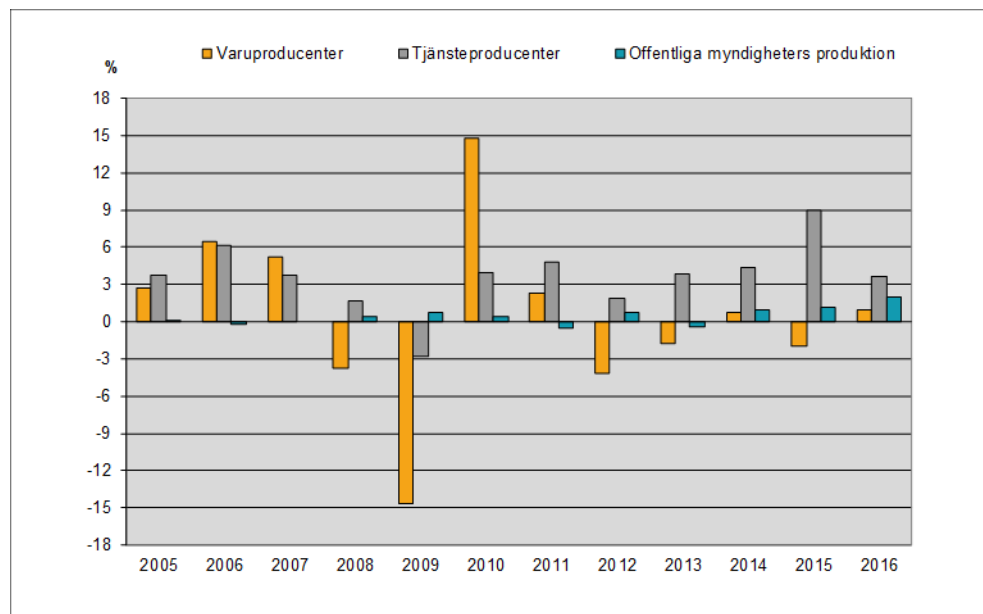
Näringslivets produktion (förädlingsvärdet i fasta priser till baspris), ökade 2016 med 2,7 procent. De varuproducerande branscherna ökade med 0,9 procent medan de tjänsteproducerande steg med 3,6 procent. Offentliga myndigheters produktion ökade med 2,0 procent.

Inom de varuproducerande branscherna steg industrins förädlingsvärde med 1,9 procent samtidigt som övriga varuproducenter minskade med 0,8 procent. Industrins bidrag till den totala BNP-utveckling blev 0,3 procentenheter, vilket är det högsta sedan 2011. Det var framför allt stål- och metallverk samt motorfordonsindustrin som stod bakom ökningen. Betydande uppgångar noterades även inom livsmedel, drycker och tobak samt reparationsverkstäder och installationsföretag. Övriga varuproducenter består bl.a. av jordbruk, skogsbruk och fiske, energi samt byggverksamhet. Övriga varuproducenter höll emot BNP-tillväxt med -0,1 procentenheter. Nedgången förklarades mest av att energiverksamhets förädlingsvärde sjönk med 4,4 procent.

De tjänsteproducerande branscherna uppvisade, som nämnts ovan, en positiv utveckling på 3,6 procent vilket är något högre än den genomsnittliga tillväxten mellan 2007 och 2016 på 3,4 procent. De tjänsteproducerande branschernas bidrag till BNP-tillväxt blev 1,7 procentenheter. Det var en bred uppgång där nästan alla tjänstebranscher ökade. Partihandel, banker och andra kreditinstitut samt vård- och omsorgsverksamhet steg med 5,6, 9 respektive 12,8 procent och hade störst inverkan på tjänsteproducerande branschers totala utveckling. Däremot minskade förädlingsvärdet inom förlagsverksamhet samt dataprogrammering, datakonsulter och informationstjänster som sammanlagt drog ner BNP-utveckling med -0,5 procentenheter.

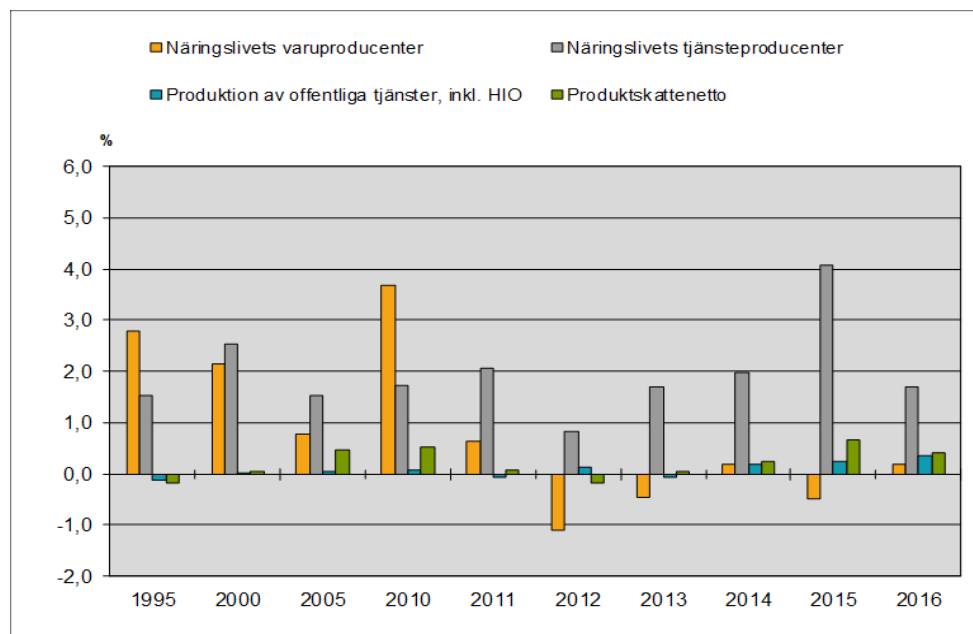
Diagrammet nedan visar den årliga produktionsutvecklingen 2005-2016 för näringslivets varu- respektive tjänsteproducerande branscher samt offentliga myndigheters produktion.

Diagram 8: Näringslivets och offentliga myndigheters årliga produktionsutveckling 2005-2016

BNP från produktionssidan beräknas som summan av förädlingsvärdet (till baspris) för näringslivets branscher, offentliga myndigheter och hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO) plus nettot av produktskatter och produktsubventioner (produktskattenettot). Nästa diagram visar bidragen till utvecklingen (tillväxten) av BNP från produktionssidan, fördelade på näringslivets varuproducerande respektive tjänsteproducerande branscher, produktion av offentliga tjänster inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer samt produktskattenettot.

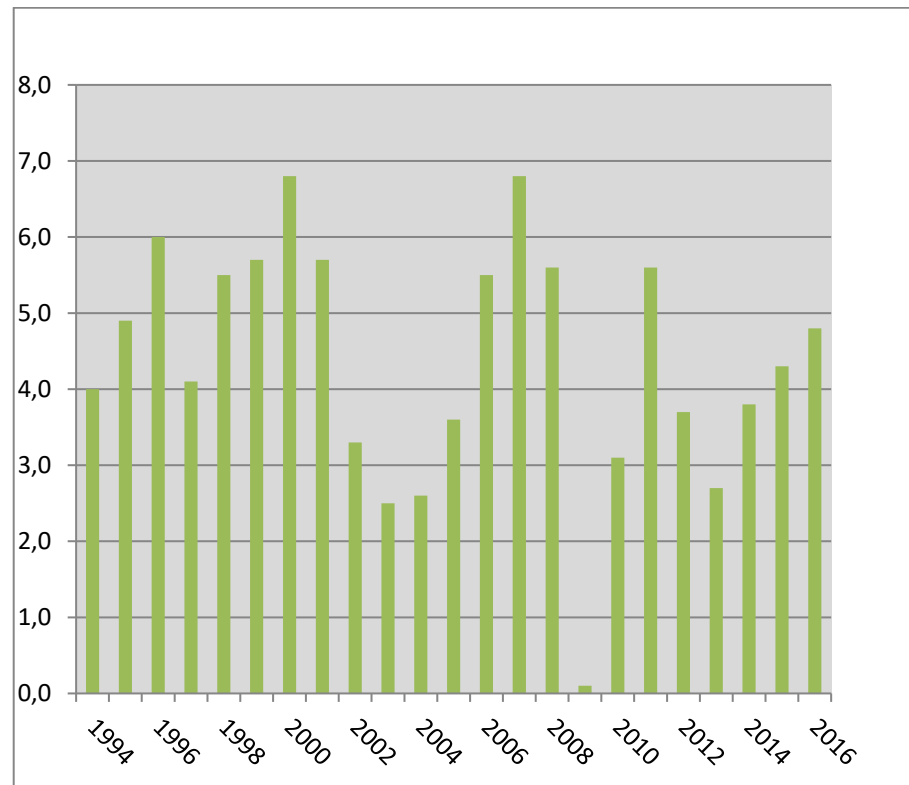
Diagram 9: Bidrag till utvecklingen av BNP från produktionssidan 1995, 2000, 2005 samt 2010-2016

Näringslivets tjänsteproducenter har bidragit mer till tillväxten i BNP än vad varuproducenterna gjort. Ett undantag är 2010, då ökade varuproduktionen kraftigt efter det stora fallet 2009.

Arbetskostnaden

Den totala lönesumman i svensk ekonomi var 1 722 miljarder år 2016. Ökningen jämfört med 2015 var 4,8 procent. År 2015 var lönesumman 1 643 miljarder.

Diagram 10: Årlig utveckling av den totala lönesumman i hela ekonomin

De sociala avgifterna i hela ekonomin ökade med 5,2 procent till 341 miljarder samtidigt som löneskatterna steg med 8,9 procent till 409 miljarder.

Inom näringslivet ökade den totala lönesumman med 4,6 procent till 1 224 miljarder. De varuproducerande branscherna hade en svagare utveckling. Lönesumman där steg med 3,7 procent till 400 miljarder. I de tjänsteproducerande branscherna var utvecklingen starkare, uppgången var 5,0 procent. Lönesumman i de tjänsteproducerande branscherna var 825 miljarder.

I de offentliga myndigheterna steg lönesumman med 5,5 procent jämfört med 2015. Den totala lönesumman var 461 miljarder. Starkast var uppgången inom primärkommunerna som ökade med 7,2 procent. Inom staten inklusive de sociala trygghetsfonderna ökade lönesumman med 3,4 procent. Svagast var utvecklingen inom landstingen där uppgången var 2,7 procent. I hushållens icke vinstdrivande organisationer (HIO) ökade lönesumman med 2,7 procent.

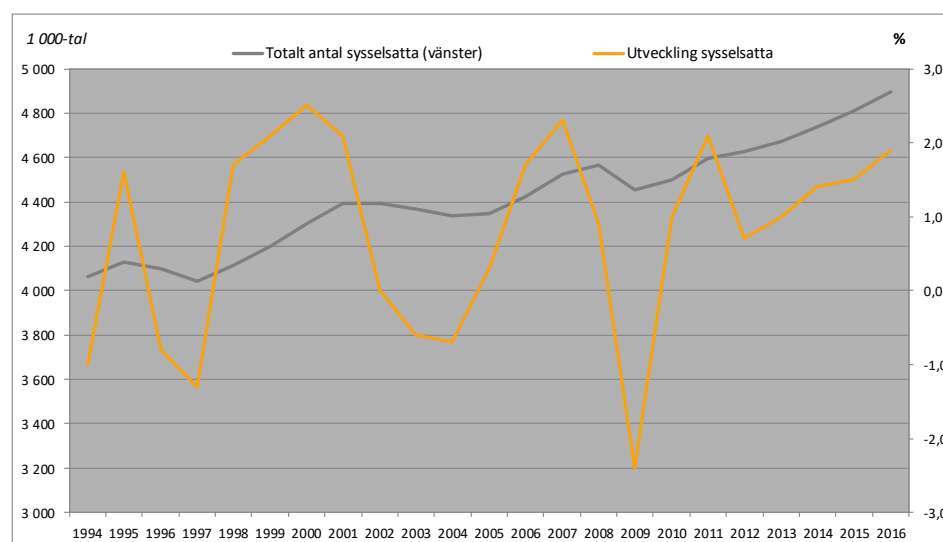
Lönesumman ökade i nästan alla branschaggregat, endast mineralutvinning hade en negativ utveckling. Starkast var ökningen inom sjukvård som steg med 9,2 procent. Även bland annat kultur och underhållning, byggverksamhet samt hotell och restaurang hade starka uppgångar.

Tabell 5: Lönesummorna i näringslivet fördelade per bransch 2016

Bransch	Värde mnkr	Utveckling lönesumma
A (01-03) Jordbruk, skog, fiske	16 845	14
B (05-09) Mineralutv	4 154	-0,3
C (10-33) Tillverkningsindustri	227 050	2,2
D (35) El, gas, värme	14 254	18
E (36-39) Vatten, avlopp, avfallshantering	9 646	3,6
F (41-43) Bygg	127 597	7,1
G (45-47) Parti- och detalj	210 079	4,1
H (49-53) Transport o magasinering	80 263	3,1
I (55-56) Hotell o restaurang	42 653	6,9
J (58-63) Information o kommunikation	98 838	18
K (64-66) Bank o finans	52 502	4,0
L (68B) Fastigheter	26 920	4,4
M (69-75) Jur o ekonomisk verksamhet	118 560	6,9
N (77-82) Uthyrning, fast.service, andra stödtj.	79 972	6,8
P (85) Utbildning	21 803	5,2
Q (86-88) Sjukvård	69 350	9,2
R (90-93) Kultur o underhållning	9 248	8,1
S (94-96) Annan serviceverksamhet	13 020	3,4
T (97-98) Förvärvsarbete i hushåll m.m.	1 577	19,5
A-F (01-43) Varuproduktion	399 546	3,7
G-T (45-98) Tjänsteproduktion	824 785	5,0
Näringslivet totalt	1 224 331	4,6

Arbetsinsats

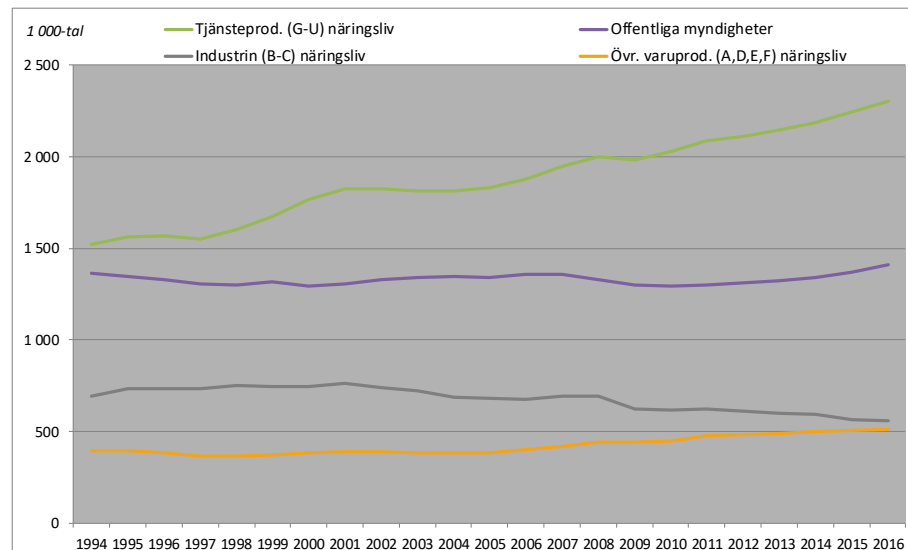
Totalt antal sysselsatta steg år 2016 med 1,9 procent. I efterdyningarna av finanskrisen minskade antalet sysselsatta, men från 2010 har det varit en stabil ökning av sysselsättningen och under de senaste åren har trenden i utvecklingstakten varit uppåtgående. Under år 2016 ökade antalet arbetade timmar med 2,6 procent.

Diagram 11: Sysselsättningsutveckling 1994-2016

Inom näringslivet fortsatte trenden under 2016 mot fler sysselsatta i tjänstebranscher i förhållande till varubranscher. I tjänstebranscherna ökade antalet sysselsatta med 2,6 procent samtidigt som varubranscherna minskade med 0,7 procent. För näringslivet i dess helhet steg sysselsättningen med 1,5 procent. Antalet arbetade timmar ökade med 2,3 procent i näringslivet. Inom varubranscherna steg antalet arbetade timmar med 1,2 procent medan tjänstebranscherna steg med 2,9 procent.

I de offentliga myndigheterna steg sysselsättningen med 2,8 procent år 2016. Störst var ökningen inom primärkommunerna som steg med 3,6 procent. I staten var uppgången 1,1 procent medan sysselsättningen steg med 1,5 procent i landstingen. Antalet arbetade timmar ökade med 3,8 procent i de offentliga myndigheterna. Uppgången beror till stor del på att arbetade timmar ökade med 5,3 procent i primärkommunerna där omkring 60 procent av de offentliga anställda arbetar.

Diagram 12: Sysselsättningsutveckling i näringslivets delbranscher och i offentliga myndigheter 1994-2016

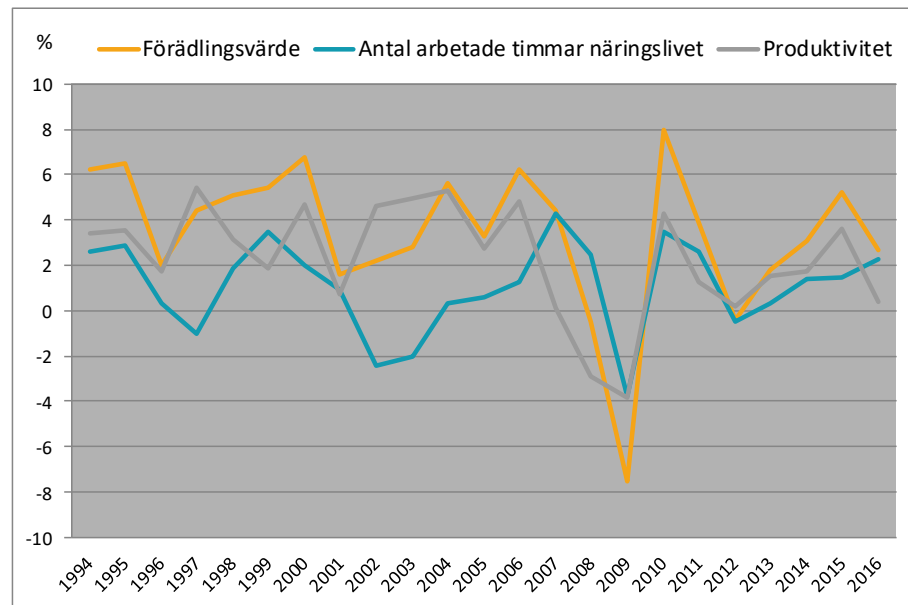

Arbetsproduktivitet

Förändringen i arbetsproduktivitet mäts som förändringen av förädlingsvärdet i fasta priser i relation till förändringen av antalet arbetade timmar. Arbetsproduktiviteten inom näringslivet samvarierar starkt med konjunkturläget. I en konjunktur nedgång faller produktivitetstillväxten normalt tillbaka eftersom företagen har för mycket personal relativt efterfrågan, något som exempelvis noterades åren 2001 och 2009, se diagram nedan. En utveckling som förklaras av att det tar viss tid för företagen att anpassa arbetsstyrkan till den lägre produktionen. När produktionen åter tar fart ökar produktiviteten i regel relativt snabbt vilket kan ses åren 2002 och 2010. År 2016 steg arbetsproduktiviteten inom näringslivet med 0,4 procent, där tjänstebranschernas arbetsproduktivitet ökade med 0,7 procent medan de varuproducerande branschernas arbetsproduktivitet sjönk med 0,3 procent.

Den årliga produktivitsutvecklingen på finare branschnivå, visar ofta stora svängningar som delvis förklaras av att statistik källorna för förädlingsvärden och antal arbetade timmar inte innefattar samma verksamhetsenheter. Utvecklingen på detaljerad branschnivå bör tolkas med stor försiktighet och över längre tidsperioder.

Diagram 13: Årlig utveckling av arbetade timmar, förädlingsvärde och arbetsproduktivitet inom näringslivet 1994-2016

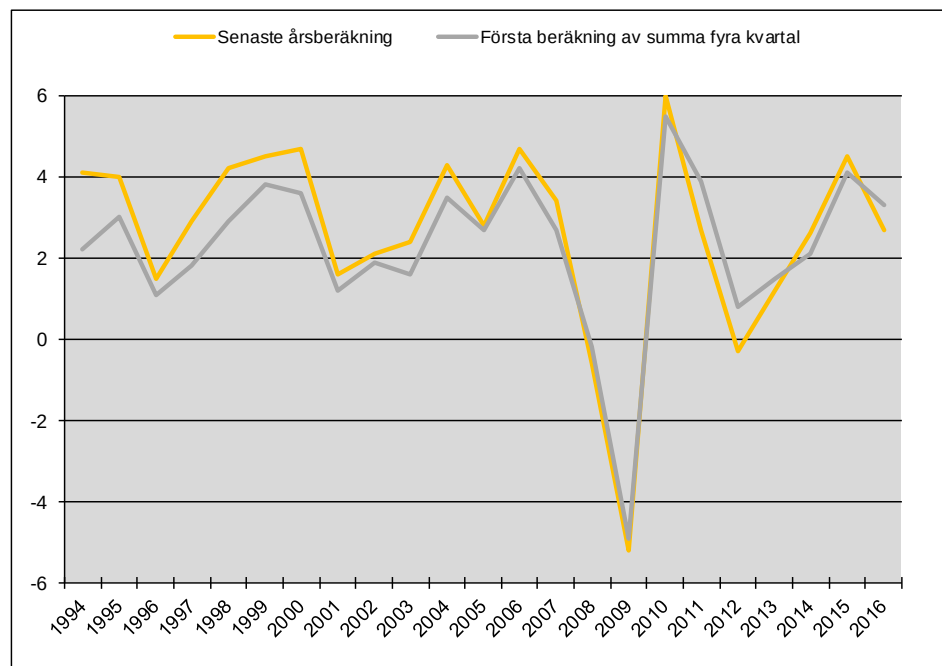
Jämförelse av BNP vid olika beräkningstillfällen

Värdet på BNP i löpande pris har år 2016 höjts med 7 mdkr från 4379 mdkr vid första beräkningen till 4385 mdkr vid den nu publicerade årsberäkningen. Värdet i föregående års priser är sänkt med 5 mdkr. Volymutvecklingen för år 2016 har justerats ned med 0,6 procentenheter från 3,3 till 2,7. De största skillnaderna i beräkning från den första till sista publiceringen finns för utrikeshandel, hushållens konsumtionsutgifter samt fasta bruttoinvesteringar. Orsaken till detta är både en effekt av skillnader i metod och underlag mellan kvartals- och årsberäkningarna.

Kvartalsberäkningarna enligt den första beräkningen ger en underskattning av den utveckling som senare har beräknats med hjälp av årsdata för åren 1994-2007 samt 2010 och 2014-2015. Den genomsnittliga revideringen av BNP-utvecklingen ligger för den här redovisade perioden på 0,4 procentenheter, se diagram 12.

BNP-deflatorn har höjts från 101,4 till 101,6 för år 2016.

Diagram 14: BNP-utvecklingen enligt den senaste årsberäkningen och första beräkningen av summa fyra kvartal, volymutveckling i procent

Sektorräkenskaper

Totala ekonomins inkomster och sparande

Det finansiella sparandet för Sveriges totala ekonomi uppgick till drygt 183 miljarder kronor under 2016 vilket är på ungefär samma nivå som de tre föregående åren med finansiella sparanden på drygt 180 miljarder kronor per år.

Nationalräkenskaperna redovisar uppgifter om export och import av varor och tjänster samt primära och sekundära inkomster mellan Sverige och utlandet. Genom att addera nettouppgifterna av inkomster och transfereringar till uppgifterna om varu- och tjänstenettot mot utlandet erhålls en summa som motsvarar bytesbalansens saldo som uppgick till 186 miljarder kronor år 2016. Tas även hänsyn till kapitaltransfereringar och anskaffning och avyttring av kontrakt, leasingavtal och licenser, erhålls det finansiella sparandet mot utlandet.

Med primära inkomster till och från utlandet avses ersättningar till anställda hemmahörande i annan ekonomi, skatter på produktion och import, subventioner samt kapitalinkomster i form av räntor, utdelningar, återinvesterade vinstmedel samt övrig kapitalavkastning. Nettot av primära inkomster var 48 miljarder kronor år 2016. Källan för primära inkomster är Betalningsbalansen och ESV.

Sekundära inkomster innehåller löpande transfereringar, ett begrepp som täcker överlåtelser av reala eller finansiella tillgångar utan liknande motprestation. Med löpande transfereringar avses avgifter från och till EU såsom BNI-avgift och EU-moms, övriga inkomst- och förmögenhetsskatter, pensioner, försäkringspremier och ersättningar, bistånd samt övriga transfereringar. Sekundära inkomster netto uppgick till -56 miljarder kronor 2016. Motsvarande netto var -67 miljarder år 2015.

Utrikessaldot för varor och tjänster uppgick till 194 miljarder kronor under 2016 vilket tillsammans med primärinkomstsaldot på 48 miljarder och saldot av de sekundära inkomsterna som gav ett utflöde på 56 miljarder kronor gav en bytesbalans på 186 miljarder kronor. För att erhålla det finansiella sparandet så görs tillägg av kapitaltransfereringar och anskaffning minus avyttring av kontrakt, leasingavtal och licenser. Kapitaltransfereringar och anskaffning minus avyttring av kontrakt, leasingavtal och licenser vilket gav 2016 ett utflöde på 3 mil-

jarder kronor och detta resulterade i ett finansiellt sparande på 183 miljarder kronor under 2016.

Tabell 6: Finansiellt sparande i olika sektorer 2012-2016 i löpande priser, miljarder kronor

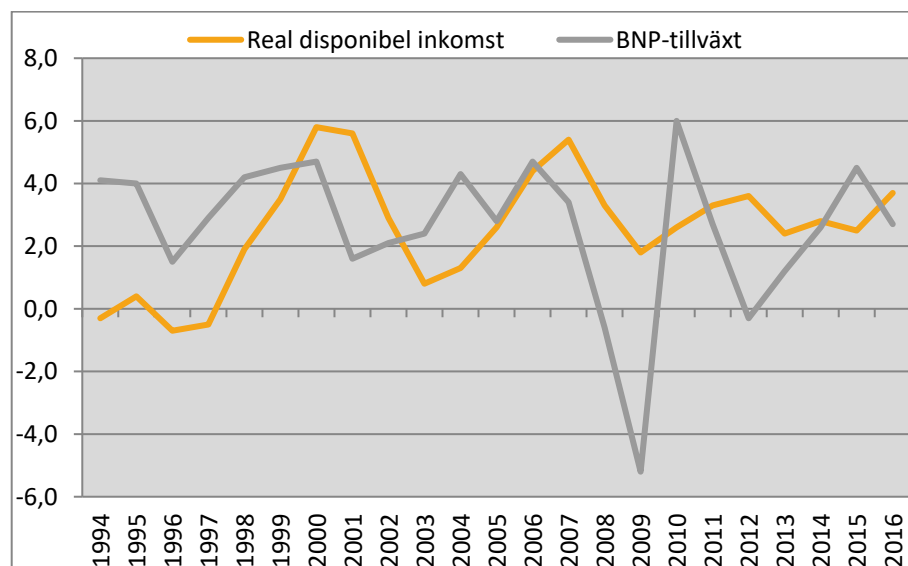
Sektor	2012	2013	2014	2015	2016
S11 Icke-finansiella bolag	-80	-61	-92	-93	-173
S12 Finansiella bolag	57	20	16	2	17
S121-123 Monetära finansinstitut	24	-3	4	-29	-23
S124-127 Andra finansiella bolag	-2	-2	3	2	15
S128+129 Försäkringsbolag och pensionsinstitut	35	25	9	29	26
S13 Offentlig förvaltning	-36	-52	-61	7	49
S14 Hushållssektor	243	265	308	255	275
S15 HIO	10	7	8	11	15
S1N Nominell sektor	4	3	3	2	0
Samtliga inhemska sektorer	199	183	181	184	183

Hushållssektorn¹

Hushållens disponibla inkomster består av ett flertal olika inkomst- och utgiftslag. Förutom löneinkomster och avdrag för skatter ingår även kapitalinkomster, egenföretagares driftöverskott av näringsverksamhet (sammansatta förvärvsinkomster), transfereringsinkomster samt avdrag för kapitalutgifter och transfereeringsutgifter. I samband med denna publicering redovisas definitiva beräkningar av ett flertal transaktionsslag för år 2016.

I de nya definitiva beräkningarna för år 2016 uppgick hushållens disponibla inkomster till 2 165 miljarder kronor vilket var en ökning med 4,7 procent i löpande priser och 3,7 procent i reala termer jämfört med året innan.

Diagram 15: Årlig utveckling i procent av hushållens reala disponibla inkomster samt BNP-utvecklingen (BNP-tillväxt i procent) 1994-2016

Hushållens totala löneinkomster ökade med 4,4 procent i löpande priser under 2016 jämfört med 2015 och uppgick till 1 730 miljarder kronor under 2016. Företagarinkomsterna, de så kallade sammansatta förvärvsinkomsterna, ökade med 2,4 procent och uppgick till 94 miljarder kronor under 2016. Driftöverskott av egna hem uppgick till 53,7 miljarder kronor vilket var en ökning med 10,1 procent jämfört med 2015.

¹ Alla uppgifter avser hushållssektorn, d.v.s. egentliga hushåll inklusive hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO) om inget annat anges.

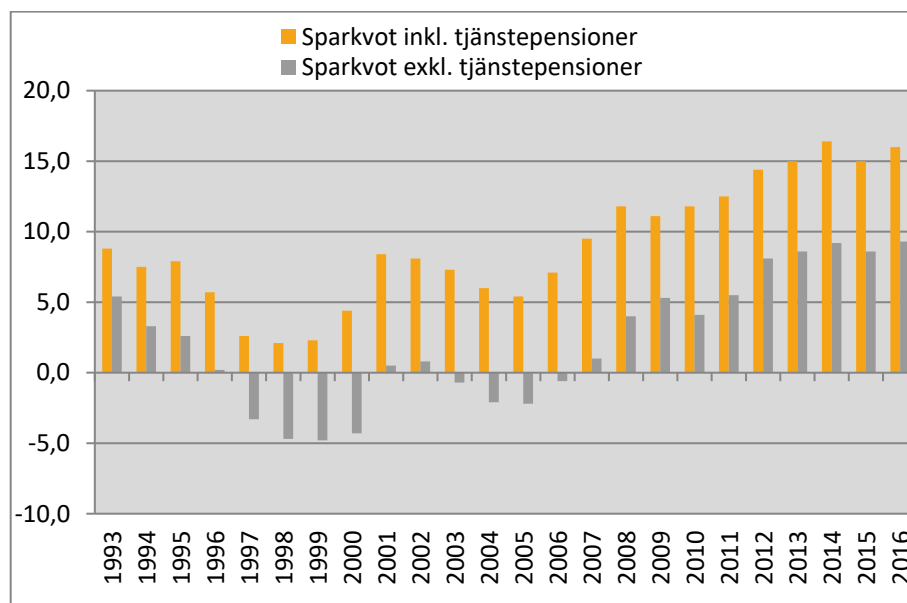
Kapitalinkomstnettot uppgick till 309 miljarder kronor under 2016 vilket var en förbättring med 18 procent i löpande priser jämfört med 2015. Kapitalinkomstnettot består av ränteintäkter, utdelningar, kapitalinkomster tillräknade försäkringstagarna och arrendeinkomster med avdrag för ränteutgifter och arrendeutgifter. Utdelningar från bolag ökade med 29 procent i löpande priser från 2015 till 2016 och uppgick under 2016 till 177 miljarder kronor.

Transfereringsinkomsterna i form av sociala förmåner uppgick till 705 miljarder kronor 2016 vilket var en ökning med 2,8 procent i löpande priser. De sociala förmånerna består bland annat av bidrag av olika slag, pensioner, sjuk- och föräldraförsäkringsersättningar samt ersättningar för arbetslöshet.

Hushållens utgifter för inkomstskatter uppgick till 701 miljarder kronor under 2016 vilket var en ökning med 7,7 procent i löpande priser jämfört med 2015.

Sparandet uppgick till 374 miljarder kronor under 2016 vilket innebär att sparkvoten uppgick till 16,0 procent. Jämfört med 2015 ökade sparkvoten med en procentenhet. Sparandet exklusive sparande i tjänste- och premiepensioner uppgick till 202 miljarder kronor 2016 vilket motsvarar 9,3 procent av de disponibla inkomsterna. Sparkvoten exklusive tjänste- och premiepensioner var svagt negativ åren 2003-2006. Under åren 2007-2016 var den genomsnittliga sparkvoten positiv, 6,4 procent.

Diagram 16: Hushållens sparkvot i procent, inkl. respektive exkl. tjänstepensioner, 1993-2016

Det finansiella sparandet under 2016 uppgick till 290 miljarder kronor vilket resulterade i en finansiell sparkvot på 12,4 procent. Under 2015 uppgick den finansiella sparkvoten till 12,0 procent.

Icke-finansiella bolag

Den icke-finansiella bolagssektorn uppvisade ett negativt finansiellt sparande på minus 173 miljarder kronor under 2016 vilket var en klar försämring jämfört med 2015, då det finansiella sparandet var minus 93 miljarder kronor. De icke-finansiella bolagens driftöverskott, netto, uppgick till 486 miljarder kronor 2016 vilket var en minskning med knappt 2 miljarder kronor. Kapitalinkomstnettot uppgick till minus 295 miljarder vilket var 75 miljarder lägre jämfört med 2015. Transfereringsnettot uppgick till minus 148 miljarder vilket var 9 miljarder lägre än 2015. En stor del av de icke-finansiella företagens transfereringsnetto består av företagens inkomstskatter vilka uppgick till knappt 105 miljarder 2016 jämfört med 99 miljarder kronor 2015. De icke-finansiella bolagens bruttoinvesteringar inklusive nettoanskaffning av icke-producerade tillgångar upp-

gick till 705 miljarder 2015 vilket var en ökning med 18 miljarder jämfört med 2015.

Finansiella bolag

De finansiella bolagens finansiella sparande uppgick till knappt 17 miljarder kronor under 2016,

vilket var en ökning med 14 miljarder jämfört med 2015 då det finansiella sparandet var drygt 2 miljarder kronor. Under 2016 visade de monetära finansinstituten (S.121-S.123) ett negativt finansiellt sparande på -23 miljarder kronor, andra finansiella bolag (S.124-S.127) ett positivt finansiellt sparande på + 15 miljarder kronor och försäkringsbolag och pensionsinstitut (S.128-S.129) ett finansiellt överskott på 26 miljarder kronor.

Offentlig förvaltning

Det finansiella sparandet för offentlig förvaltning varierar över tid vilket till stor del beror på snabba svängningar för inkomster och utgifter i konjunkturcykler. I mitten av 1990-talet visade finansiellt sparande stora underskott. År 1993 var underskottet 176 miljarder kronor. Genom åtstramning av de offentliga finanserna under ett antal år vändes underskotten till överskott år 1998. Överskotten kvarstod fram till finanskrisen slog till år 2008 med två undantag, 2002 och 2003, till följd av IT-bubblan som sprack. Toppnoteringen noterades år 2007 då överskottet uppgick till 111 miljarder kronor. Mellan åren 2009 och 2014 visade den offentliga förvaltningens finansiella sparande årliga underskott. År 2015 vände utvecklingen och resulterade i ett överskott som ökade ytterligare år 2016. Överskottet år 2016 uppgick till 49 miljarder kronor vilket motsvarade 1,1 procent av BNP.

Tabell 7: Offentliga förvaltningens finansiella sparande 2015 och 2016, per delsektor, löpande priser, mdkr (avrundat)

	2015	2016	Utveckling
Total offentlig förvaltning	6,7	48,8	42,1
Statlig förvaltning	13,1	69,7	56,6
Sociala trygghetsfonder	8,2	3,7	-4,5
Kommunal förvaltning	-14,6	-24,6	-10,0
...varav primärkommuner	-5,0	-13,6	-8,7
...varav landsting	-9,6	-11,0	-1,3

Mellan år 2015 och 2016 ökade överskottet med 42 miljarder kronor. Förklaringen ligger i statens förbättrade sparande till följd av ökade skatteinkomster medan de andra delsektorerna inom offentlig förvaltning visade motsatt utvecklingen med försämrat sparande.

Både inkomster och utgifter ökade

Den offentliga förvaltningens inkomster består främst av skatteinkomster. Totala skatter, såsom de definieras enligt skattekvotsbegreppet där obligatoriska skatter och sociala avgifter ingår, uppgick till 1 939 miljarder kronor år 2016. Jämfört med föregående år är det en ökning med 129 miljarder kronor vilket är i paritet med ökningen mellan år 2014 och 2015. Skatteinkomsterna är grunden till finansieringen av den egna offentliga verksamheten, men också av transfereeringssystemen. Beträffande utgifterna är konsumtionsutgifterna, vilket är myndigheternas utgifter för sin verksamhet, den enskilt största utgiften för offentlig förvaltning. Den uppgick under året till 1 154 miljarder kronor, dvs. ungefär 26 procent av BNP. Konsumtionsutgifterna ökade med 67 miljarder kronor jämfört med år 2015 vilket motsvarade en ökning med 6,2 procent.

Det skiljer mellan delsektorerna

Den statliga förvaltningen ansvarar för stora delar av transfereringssystemen och påverkas därför mer av konjunktursvängningar i ekonomin. Vid högkon-

junktur genereras stora inkomster i form av skatteinkomster medan i konjunkturnedgångar blir det omvänt, det vill säga underskotten blir större än för de andra delsektorerna. För år 2016 redovisade statlig förvaltning ett överskott på 70 miljarder kronor vilket kan tillskrivas högre skatteinkomster under året. Skatterna ökade med 84 miljarder mellan år 2015 och 2016. På samma sätt som tidigare år är det främst transfereringar till primärkommuner och landsting som ökat beträffande statens utgifter.

Sociala trygghetsfonder visar en mycket mer stabil utveckling över tid vilket är ett resultat av ett relativt stabilt in- och utflöde av pengar i pensionssystemet. Studeras de senaste åren har det skett en förändring i och med att den så kallade balanseringen i pensionssystemet varit aktiv sedan 2010. Det är en balanseringsmekanism som gör att pensionerna minskar i samband med svagare konjunktur, och vice versa, och ska se till att pensionssystemet är hållbart på lång sikt. Utbetalda pensioner har därför varierat mer under senare år. År 2016 redovisades ett överskott på cirka 3,7 miljarder kronor vilket var 4,5 miljarder kronor lägre än föregående år. Det förklaras bland annat av en mer beskedlig ökning av erhållna utdelningar och erhållna pensionsavgifter samtidigt som utbetalda pensioner fortsatt öka starkt.

Kommunal förvaltning består av primärkommuner och landsting. De uppvisar ett betydligt mindre finansiellt sparande, i kronor räknat, jämfört med staten och sociala trygghetsfonder. Under 1990-talet uppvisades underskott till följd av krisåren i början av årtiondet och efterföljande lågkonjunktur. År 2000 slutade emellertid med ett litet överskott som dock snabbt förbyttes till underskott igen de följande tre åren. Den ekonomiska stabiliseringen som skedde under åren 2004-2007 genererade ett överskott i sparandet. Åren därefter har dock mestadels uppvisat underskott, där underskotten varit större de senaste tre åren. År 2016 redovisades ett underskott på cirka 25 miljarder kronor där primärkommuner redovisade ett underskott på cirka 14 miljarder kronor medan landsting redovisade ett underskott på 11 miljarder kronor. För kommuner och landsting tillsammans motsvarade det ett försämrat sparande med 10 miljarder kronor jämfört med föregående år. Under 2016 fortsatte konsumtionsutgifterna att öka kraftigt. Jämfört med 2015 ökade de med cirka 57 miljarder kronor. Samtidigt ökade investeringsutgifterna med 10 miljarder kronor under samma period.

Tidsserier från år 1950

Sammanhängande tidsserier från 1980 och framåt, enklare tillbakaskrivning 1950-1979

Nationalräkenskaper anpassade till den uppdaterade förordningen ENS 2010 publicerades för första gången i september 2014 och omfattade perioden 1993 och framåt. I februari 2015 publicerades nationalräkenskaper anpassade till ENS 2010 även för perioden 1980-1992. Många användare av nationalräkenskapsdata har länge uttryckt starka önskemål om långa, sammanhängande tidsserier. Förhoppningsvis tillgodoses dessa önskemål i stor utsträckning nu när enhetliga nationalräkenskaper enligt ENS 2010 finns att tillgå ända bak till 1980. I februari 2015 publicerades även en förenklad tillbakaskrivning för perioden 1950-1979 baserad på de årsvisa volymutvecklingstalen för försörjningsbalansens huvudaggregat.

Tabeller som visar BNP från användningssidan, försörjningsbalansen, år 1950-2016 återfinns i tabellpaketet på hemsidan, se SCB:s webbplats, www.scb.se/NR0103.

Kort om statistiken

Statistikens ändamål och innehåll

Definitioner och förklaringar

Nationalräkenskaperna (NR) utgör tillsammans med finansiärerna (FiR) det totala nationalräkenskapssystemet som sammanfattar och beskriver Sveriges ekonomiska aktiviteter och utveckling. NR innehåller reala transaktioner och FiR finansiella transaktioner och ställningsuppgifter. NR tjänar som analysunderlag över Sveriges ekonomi och som underlag för EU-avgiften och konvergenzkriterierna. NR används av Finansdepartementet vid uppställande av nationalbudgetar och vid långtidsbedömningar av ekonomin, av EU för fastställande av EU-avgiften, av ECB för att bedöma konvergenzvillkoren samt av Konjunkturinstitutet m.fl. för löpande konjunkturanalys. Andra användare är bransch- och arbetsmarknadsorganisationer, banker samt internationella organisationer som använder NR dels för sammanställning av internationell statistik dels för jämförelser och bedömningar.

Detta omfattar statistiken

NR beskriver, inom ramen för ett slutet kontosystem, produktionen av varor och tjänster och dess användning, inkomstbildning, omfördelning och inkomst- användning, kapitalbildning samt transaktioner med utlandet. Förutom att alla uppgifter redovisas i löpande priser så redovisas användning och produktion även i fasta priser. Fasta priser innebär att prisförändringarna rensats bort.

Som en integrerad del av NR ingår tillgångs- och användningssidetabeller (basen för input-outputtabeller) med en systematisk uppdelning av produktion och användning på ca 400 produktgrupper. Härigenom föreligger goda avstämningsmöjligheter och en god grund för konsistenta fastprisberäkningar. I anslutning till produktionsberäkningarna sammanställs även uppgifter över arbetsinsatsen, uttryckta i antal sysselsatta och arbetade timmar samt löner.

Regelverk

De svenska nationalräkenskaperna framställs i enlighet med det Europeiska national- och regionalräkenskapssystemet (ENS 2010) som är en EU-reglering (Europeiska Rådets förordning (EU 549/2013) om Europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i gemenskapen, Rådets direktiv 89/130 EEG (Euratom) m.fl. tillämpningsföreskrifter om harmonisering av beräkningarna av bruttonationalinkomsten (BNI) till marknadspriser, Rådets förordning 3605/93 (excessive deficit procedure)). ENS 2010 är EU:s tillämpning av de internationella rekommendationer som finns i SNA 2008 (System of National Accounts) och som utarbetats av FN, OECD, EU, IMF och Världsbanken.

Svenska NR enligt ENS 2010 publicerades för första gången i september 2014 och omfattade då perioden 1993 och framåt. I februari 2015 förlängdes dessa tidsserier bakåt till 1980. En förenklad tillbakaräkning till 1950 av försörjningsbalansens huvudaggregat har gjorts utifrån de nya serierna från 1980.

Mer information om statistikens ändamål och innehåll ges i avsnitt 1 i *Kvalitetsdeklaration* på SCB:s webbplats, www.scb.se/NR0103.

Information om statistikens framställning

NR sammanställs utifrån en mängd olika primärstatistikkällor. Definitioner och graden av täckning i de olika källorna överensstämmer inte alltid med NR:s behov. För att få total täckning och anpassade definitioner används olika modeller i NR:s beräkningar. Slutligen görs en avstämning mellan tillgång, användning och inkomster i systemet för att urskilja och kunna åtgärda brister i konsistensen mellan de olika delarna av räkenskaperna. En utförlig beskrivning

av årsberäkningarna finns i dokumentationen "[Beräkningsrutiner för nationalräkenskaperna](http://www.scb.se/NR0103)" som finns under *Fördjupad information* på SCB:s webbplats, www.scb.se/NR0103.

Fastprisberäkningsmetod

Sedan 1999 beräknas fasta priser i nationalräkenskaperna enligt kedjeindexmetoden, vilket innebär att de fasta priserna beräknas i föregående års prisnivå och därefter kedjas till en tidsserie. Denna metod rekommenderas i SNA/ENS. Tidigare användes vid fastprisberäkningarna prisindex med fast basår, senast år 1991. Det fasta basåret innebar att de olika grundposterna i NR-systemet vägdes ihop med de prisrelationer som rådde 1991.

Kedjeindexmetoden innebär att varje grundpost nu beräknas i fasta priser uttryckt i närmast föregående års pris. Fördelen med kedjeindexmetoden är att man alltid väger ihop olika delaggregat med senast tillgängliga information och att ingen del av systemet får felaktig vikt på grund av relativa prisförändringar.

De fasta priserna kan presenteras på olika sätt, t.ex. uttryckta i föregående års prisnivå (t-1-priser) eller i referensårspriser med valfritt år som referensår. Ett annat alternativ är att redovisa indexserier baserade på referensåret eller volymförändringar mellan åren. En tidsserie angiven i föregående års priser ger svårtolkad information. I det material som nu presenteras redovisas nationalräkenskapernas detaljerade årsuppgifter dels i löpande priser och dels som volymindex med referensår 2015. Volymindex kompletteras också med årliga volymförändringstal. I de kvartalsvisa beräkningarna redovisas fasta priser i referensårspriser med rullande referensår där senaste helår utgör referensår. Redovisningen med referensårspriser liknar den gamla redovisningen med fast basår, men det finns en väsentlig skillnad förutom vägningseffekterna. De olika grundposterna och aggregaten blir inte summerbara utom för referensåret och året efter referensåret. Det går alltså inte att summera försörjningsbalansens delposter och därmed få BNP. Varje enskild serie måste kedjas separat och på den nivå man vill analysera. I och med bytet till rullande referensår i kvartalsräkenskaperna blir emellertid det senaste helåret och beräkningsåret summerbara.

Arbetsproduktivitet och förändring i arbetsproduktivitet

Arbetsproduktivitet definieras som förädlingsvärde per arbetad timme. Förändringen i arbetsproduktivitet utgörs av den mellan två perioder beräknade förändringen i förädlingsvärdet, uttryckt i fast penningvärde, per arbetad timme. Begreppet anger således hur stor produktionsförändringen har varit per arbetad timme. Arbetsproduktiviteten kan ändras med hjälp av förändrad kapitalinsats eller med hjälp av ändrad teknikfaktor, även kallad restfaktor. Den kan bestå av förändringar i teknologi, i arbetskraftens kvalitet och av stordriftsfördelar.

Tillförlitligheten i produktivetsberäkningarna kan emellertid ifrågasättas.

Eftersom produktivetsförändringar används i så hög grad i samband med analyser av nationalräkenskapsdata har vi dock ändå valt att redovisa de resultat som beräkningarna ger. Vi vill dock peka på några av de svagheter som analyser av detta slag innehåller.

Förädlingsvärdet för en bransch utgörs av differensen mellan produktionsvärdet och insatsförbrukningen. Produktionen fastprisberäknas med hjälp av olika producentprisindex, och i enstaka fall löneindex, för de ingående produktgrupperna. Insatsförbrukningen fastprisberäknas på produktgruppens nivå med prisindex för inhemsk tillgång (produktion+import-export). Det statistiska underlaget med information om fördelningen på produktgrupper har dock vissa brister. Ett problem är att de statistiska undersökningar som underlaget hämtas från i stor utsträckning är intermittenta (d.v.s. undersökningarna görs inte varje år). Strukturer från tidigare årsberäkningar används därför i många fall vilket bidrar till att beräkningarna är behäftade med viss osäkerhet.

Förändringen i förädlingsvärdet mellan två år ställs i relation till förändringen i antalet arbetade timmar. Industribranschernas och tjänstebranschernas produktionsvärden och insatsförbrukning på total nivå hämtas från undersökningen Företagens Ekonomi, t.o.m. 2002 benämnd Företagsstatistiken.

Detaljerade produktionsuppgifter per produktgrupp för industribranscherna samt information om förbrukningen av olika varor och tjänster insamlas i särskilda undersökningar, som emellertid stäms av mot Företagens Ekonomis totala nivåer per bransch. För flertalet övriga branscher är den huvudsakliga källan för både produktion och insatsförbrukning Företagens Ekonomi.

Arbetade timmar per bransch beräknas genom att kombinera de uppgifter över lönesummor som tas in i Företagens ekonomi med uppgifter över lön per timme enligt källan Konjunkturstatistik, löner för privat sektor.

Motivet till att använda denna modell istället för att direkt använda de uppgifter över arbetade timmar som samlas in i undersökningarna eller Konjunkturstatistiken är att metoden ska ge en bättre konsistens gentemot förädlingsvärden och lönesummor i Nationalräkenskaperna och därmed ge högre kvalitet i mått för arbetsproduktivitet och lön per arbetad timme.

En svaghet med att göra denna modellberäkning av arbetade timmar via lönesummorna är att viss information, såsom förändringar i obetald övertid, inte fångas upp av modellen. En viss snedvridande effekt kan då uppstå branschvis. Det totala antalet arbetade timmar i ekonomin bestäms emellertid av Arbetskraftsundersökningarnas uppgifter och påverkas inte av hur de branschvisa timmarna beräknas.

Arbetsproduktivitet i offentliga myndigheter samt i några speciella branscher

Det är också viktigt att vara uppmärksam på att beräkningarna av arbetsproduktiviteten i offentliga myndigheter samt vissa branscher i näringslivet påverkar resultaten på ett sätt som kräver särskild tolkning. Här tar vi upp några sådana fall.

Offentliga myndigheters produktion beräknas till och med år 2001 från kostnadssidan och förädlingsvärdet beräknas i stor utsträckning med hjälp av antalet arbetade timmar. Det innebär att produktiviteten definitionsmässigt är noll. Därför är det meningslöst att göra produktivitetsanalyser på detta material. En viss produktivitetsförändring framkommer emellertid på grund av att beräkningarna görs på ändamålsnivå och vid summeringen uppstår vägningseffekter. Även kapitalförslitningsposten, som fastprisberäknas med prisindexar från investeringsberäkningarna, bidrar till att viss produktivitetsförändring uppstår.

Från och med år 2002 beräknas delar av den offentliga produktionen med andra metoder. Det medför att produktivitetsanalyser i princip är möjliga att göra för dessa delområden. Metoderna är dock inte fullt utvecklade och kommer därför att justeras när mer underlag har blivit tillgängligt. Detta, tillsammans med att det inte görs några kvalitetsjusteringar, behöver beaktas vid analyser inom detta område.

Små- och fritidshus utgör i nationalräkenskapssystemet en bransch som producerar bostadstjänster åt de boende/ägarna. Branschen har ett högt förädlingsvärde som inte förändras särskilt mycket mellan åren. Branschen har emellertid ingen arbetsinsats. Därför bör man vara uppmärksam på hur produktivitetsutvecklingen påverkas om branschen inkluderas i beräkningarna.

Förädlingsvärdet och produktiviteten inom finansiella bolag påverkas av de kraftiga svängningar som förekommer i samband med in- och utlåningsverksamhet m.m. Dessa tjänster ingår i den finansiella branschens produktions- och förädlingsvärde och användningen av dessa tjänster redovisas sedan 2005 utförd på olika användare. Det innebär att svängningarna av de indirekt mätta finansiella tjänsterna (FISIM) påverkar branschernas produktivitet.

Kapitalintensiva branscher som petroleumindustri och fastighetsförvaltning påverkar arbetsproduktivitetsstegen även om arbetskraftens roll i denna produktion är liten i förhållande till kapitalinsatsen.

För flera tjänstebranscher har det länge saknats relevanta prisindex för att fastprisberäkna produktionen. Detta gäller främst konsultbranscherna såsom datakonsulter, ekonomiska och juridiska konsulter, arkitekter, tekniska konsulter m.fl., men det gäller även privat utbildning, hälso- och sjukvård samt viss nöjesproduktion. Utvecklingsarbete med att ta fram relevanta prisindex pågår emellertid och i beräkningarna introduceras löpande de prisindex som har uppmätts. För de flesta tjänstebranscher finns numera relevanta prisindex, men fortfarande saknas de för utbildning och hälso- och sjukvård.

Beräkning av bidrag till BNP-utvecklingen

Bidraget till BNP-utvecklingen av enskilda branschers förädlingsvärde (FV) beräknas som förädlingsvärdet för valt år uttryckt i föregående års priser minus förädlingsvärdet i löpande pris för föregående år, ställt i relation till BNP i löpande pris för föregående år. Beroende på vad man vill visa kan man välja om de ofördelade posterna, som består av produktskatter minus -subventioner, ska ingå eller inte. Om man vill exkludera dessa poster ska förändringen av förädlingsvärdet ställas i relation till förädlingsvärdet för näringslivet, offentliga myndigheter och HIO exklusive ofördelade poster. Nedanstående exempel för industrin (mineralutvinning plus tillverkningsindustri) visar på skillnaderna. Det bör också påpekas att uppgifter över förädlingsvärden uttryckta i föregående års priser normalt inte publiceras.

Ex. 1: Industrins bidrag till BNP år 2015

BNP 2014, löpande pris = 3 936 840 mnkr

Industrin, FV 2014, löpande pris = 592 437 mnkr

Industrin, FV 2015, i föregående års pris = 562 055 mnkr (publiceras inte men kan beräknas genom att multiplicera volymförändringen (V%) för år 2015 med löpande priset för år 2014

Bidrag till BNP-utvecklingen = $(562\,055 - 592\,437) / 3\,936\,840 = -0,8\%$

Ex. 2: Industrins bidrag till FV för näringslivet, offentliga myndigheter och HIO år 2015

FV för näringslivet, offentliga myndigheter och HIO 2014, löpande pris = 3 486 881 mnkr

Industrin, FV 2014, löpande pris = 592 437 mnkr

Industrin, FV 2015, i föregående års pris = 562 055 mnkr

Bidrag till BNP-utvecklingen = $(562\,055 - 592\,437) / 3\,486\,881 = -0,9\%$

Beräkning av andelar av BNP

Det kan vara intressant att titta lite närmare på hur andelar av BNP kan beräknas. Förädlingsvärdet (FV) för varje enskild bransch beräknas uttryckt i baspris, och därefter görs tillägg i form av ofördelade poster för att komma fram till BNP till marknadspris. Beroende på hur man väljer att behandla dessa poster blir andelarna något olika. Följande exempel med siffror för år 2015 visar på skillnaderna.

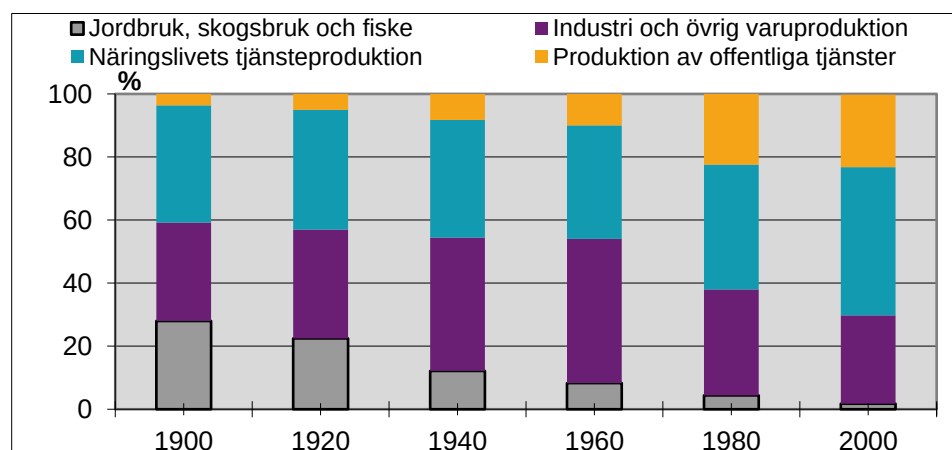
Tabell 8: Löpande priser, mdkr, samt andelar av BNP 2015

	Löpande priser	Procent av BNP	Procent av FV
FV baspris varuproduktion	961	22,9	25,8
+ FV baspris tjänsteproduktion*	2 759	65,7	74,2
= Totalt FV baspris	3 720	88,6	100
+ Produktskatter	502	12,0	
- Produktsubventioner	22	0,5	
= BNP marknadspris	4 200	100,0	

* I tjänsteproduktion ingår förädlingsvärdet för tjänsteproducenter inom näringslivet samt offentliga myndigheters och HIO:s förädlingsvärde.

Man kan välja redovisning beroende på vad man vill belysa. Antingen redovisas en enskild branschs förädlingsvärde till baspris i procent av totala förädlingsvärdet till baspris utan hänsyn tagen till produktskatter och produktsubventioner. Eller så låter man produktsubventioner utgöra ett negativt bidrag till BNP och produktskatter ett positivt. I båda fallen summerar beräkningen till 100 procent av respektive totalbelopp. Men om man väljer att inkludera dem så innebär det att skatterna utgör ett positivt bidrag på ca 12 procentenheter.

De olika komponenternas andel av BNP är framför allt intressanta att studera i ett längre tidsperspektiv för att därmed få förståelse för hur ekonomin förändras. I diagrammet nedan visas olika näringars andel av BNP vart tjugonde år under perioden 1900-2000. Av diagrammet framgår tydligt den relativa nedgången i basnäringarna jordbruk, skogsbruk och fiske samt den framväxande tjänsteproduktionen. Övrig varuproduktion, där industrin dominerar, svarade för en andel på drygt 30 procent av produktionen både i början och i slutet av seklet. Andelen var som högst under 1960-talet. Näringslivets tjänsteproduktion var under större delen av 1900-talet strax under 40 procent av BNP för att under slutet av århundradet successivt öka.

Diagram 17: Andelar av BNP 1900-2000

Värdering av export och import

ENS 2010 föreskriver att export och import *totalt* ska redovisas f.o.b. (free on board). Kravet innebär att varor som exporteras ska vara värderade inklusive kostnaderna för godsfrakt som uppstått inom Sverige före det att varorna lämnat landet. Varor som importeras ska i sin tur vara värderade inklusive motsvarande kostnader som uppstått inom de länder varifrån importen kommit. Kostnader för godsfrakt mellan Sverige och utlandet ska alltså inte ingå i de totala export- och

importvärdena för varor som redovisas i försörjningsbalansen. Däremot måste de beaktas i uppgifterna om export och import av tjänster.

Undersökningen av utrikeshandeln med varor inom EU, samlar in uppgifter enligt fakturavärden. EU-handeln står för ca två tredjedelar av totala värdet. För handeln med länder utanför EU ska uppgiftslämnarna däremot redovisa importen c.i.f. och exporten f.o.b., dvs. inklusive frakt och försäkringskostnader till svensk gräns, s.k. statistiskt värde.

SCB har under ett antal år försökt att göra omräkningar av varuhandeln mellan EU-länderna till att motsvara värderingen enligt f.o.b./c.i.f.. Dataunderlaget för denna omräkning är emellertid bristfälligt och ett avsteg från denna princip har gjorts i NR. Uppgifterna över export och import i NR bygger istället på insamlade fakturavärden. Värdering till fakturavärden ger också bättre förutsättningar för den produktvisa avstämningen mellan produktion och utrikeshandel i tillgångs- och användningstabellerna i NR-systemet.

Fördelningen mellan varor och tjänster (och mellan export och import) blir olika med de båda metoderna men valet av metod påverkar inte exportnettot.

Stocken av fast realkapital

Nationalräkenskaperna tar fram och publicerar sedan år 2003 branschvisa uppgifter över realkapitalstockar och kapitalförslitning, numera enligt ENS 2010. Dessa uppgifter publicerades för första gången i statistiska meddelanden NR 10 SM 0301 enligt ENS 1995. Jämfört med tidigare publicering baseras dessa beräkningar på ett antal förändringar som försvårar jämförelser med äldre tidsserier. Den viktigaste av dessa är att beräkningsmetoden förändrats främst genom att kapitalförslitningen beräknas med geometrisk avskrivningsprofil, dvs. kapitalförslitningen utgör samma andel av nettovärdet (marknadsvärdet) oavsett ålder vilket ger ett lägre absolut värde på kapitalförslitningen ju äldre kapitalföremålet blir. Den tidigare använda linjära avskrivningsprofilen gav ett konstant värde över livslängden, d.v.s. samma andel av ursprungsvärdet (återanskaffningsvärdet).

De tidigare beräkningarna gav som resultat två olika stockvärden, realkapitalstocken brutto och netto. Numera beräknas och redovisas endast nettostocksvärdet. Benämningen stock av fast realkapital, netto, motsvaras i tidigare publicering av realkapitalstock till nedskrivet värde.

Övriga förändringar under senare år omfattar ny branschnomenklatur (SNI 92, SNI 02 och SNI 07), ett utvidgat investeringsbegrepp och förbättrade investeringsdata. Ett genomgående problem vid övergången till ny SNI-klassificering är att konstruera en nyckel mellan den tidigare branschindelningen som baserades på SNI 69, SNI 92 och SNI 02. Realkapitalstocken består av investeringar som är genomförda under flera decennier och därmed är den ideala nyckeln omöjlig att konstruera med utgångspunkt i befintliga uppgifter inom nationalräkenskaperna och företagsstatistiken.

I de nuvarande nationalräkenskaperna saknas för närvarande långa tidsserier av investeringarna enligt SNI 92/SNI 02/SNI 07 som är nödvändiga för att korrekt beräkna realkapitalstocken. Företagens värdering av sitt realkapital bygger desutom på andra principer än de som nationalräkenskaperna använder, vilket omöjliggör användning av dessa uppgifter i den mån de föreligger. Den branschomläggning som genomförts bygger framför allt på motsvarande omfördelning av investeringsdata i nationalräkenskapssystemet. Därmed kan revideringar av branschfördelningen aktualiseras om en bättre fördelningsnyckel konstrueras eller när branschvisa tidsserier av investeringar enligt SNI 92/02/07 för perioden före 1993 finns tillgängliga i NR.

Utvidgningen av investeringsbegreppet enligt ENS 1995 innebar att fler produkter omfattades, t.ex. immateriella tillgångar som datormjukvara och mineralprospektering. Detta medförde att redovisningen utvidgades och omfattade där-

efter tre kategorier: maskiner (inklusive transportmedel), byggnader (inklusive anläggningar, t.ex. vägar) och övrigt. Utvidgningen av investeringsbegreppet och förbättrade investeringsdata för perioden efter 1992, innebär att det uppstod brott i tidsserierna på branschnivå. Detta har åtgärdats genom att anpassa de tidigare serierna till den nya nivån år 1993. För de produkter som tidigare inte definierats som ingående i investeringarna och där värden för totala näringslivet respektive offentliga sektorn finns tillgängliga för perioden 1980-1992 har samma branschfördelning/ändamålsfördelning av totalerna som år 1993 utnyttjats.

Utvidgningen av investeringsbegreppet enligt ENS 2010 innebär att ytterligare produkter omfattas, t.ex. forskning och utveckling (FoU) samt militära vapensystem. FoU som ingår i de fasta bruttoinvesteringarna är både den som företag och organisationer utför för egen och andras räkning samt de ofta fritt tillgängliga resultaten av offentliga myndigheters forskning och utveckling. Militära vapensystem i den mening som avses här förekommer uteslutande inom offentliga myndigheter.

Real BNP och BNI

BNP-uppgifter brukar redovisas antingen i löpande priser eller i fasta priser. Löpande priser anger ett värde eller en förändring som är påverkad av både en prisförändring och en volymförändring. För att kunna beräkna och analysera tillväxten i ekonomin används vanligen uppgifter i fasta priser, som visar förändringarna i volym av produktion eller användning. Här är prisförändringarna borträknade. Grundläggande vid fastprisberäkningar är att det skall finnas en underliggande volym i form av kvantiteter i den eller de variabler som skall fastprisberäknas.

Ibland finns det behov av att redovisa ett volymmått även för variabler som inte har någon entydig underliggande volym. Det gäller framför allt olika inkomstbegrepp. Vid redovisning av till exempel volymförändringen av hushållens disponibla inkomster förutsätts att dessa inkomster används till konsumtion av en given varu- och tjänstekorg. Inkomsterna renas därför med samma prisförändring som hushållens konsumtionsutgifter. Dessa volymmått brukar kallas reala eller köpkraftsjusterade. När det gäller BNP är det ibland av intresse att även kunna visa ett volymmått som, utöver hänsynen till de ingående variabelernas prisutveckling, också kan visa effekten av olikheterna i prisutvecklingen för exporten och importen. Genom att använda samma prisutveckling för export och import kan en så kallad terms-of-trade-effekt beräknas och BNP-utvecklingen justeras för vunnen eller förlorad köpkraft. När BNP justerats för denna effekt brukar den kallas för real BNP. Det prisindex som används i nationalräkenskaperna för att beräkna terms-of-trade är prisindex för inhemsk slutlig användning. Detta prisindex beräknas i NR-systemet som kvoten mellan LP och FP för summan av inhemsk konsumtion och investeringar inklusive lagerförändringar.

BNP är ett mått på den ekonomiska aktivitet som sker inom landets (det s.k. ekonomiska territoriets) gränser. För att studera svenskägda

enheters ekonomiska aktivitet är däremot BNI ett bättre mått. BNI inkluderar, förutom BNP, nettot av de primära inkomsterna (d.v.s. nettot av arbets- och kapitalinkomster mot utlandet samt subventioner från EU minus skatter till EU). BNI beräknas också realt och även här används prisindex för inhemsk slutlig användning som deflator.

För internationella jämförelser bör man känna till termernas motsvarighet på engelska:

BNP löpande och fasta priser = GDP, gross domestic product, current and constant prices

BNP realt = GDI, real gross domestic income (SNA 15.188)

BNI = GNI, gross national income (äldre benämning är GNP, gross national product)

BNI realt = real GNI

Internationellt är dock inte alltid terminologin helt entydig. I USA används real GDP för BNP i fasta priser.

Mer information ges i [BNI-dokumentationen](#) under *Fördjupad information* på SCB:s webbplats, www.scb.se/NR0103.

Finansiellt sparande i NR-systemet

Sparandet enligt realräkenskaperna är analytiskt intressant. Saldoposten sparande motsvarar den del av inkomsterna som finns tillgängliga för investeringar, dvs. ekonomisk tillväxt genom ökade produktionsresurser. NR-systemet har även en annan saldobost för sparande: finansiellt sparande. Denna kan räknas från två olika håll: realräkenskaperna och finansiella räkenskaperna. Nationalräkenskaperna beräknar sparandet som skillnaden mellan intäkter och kostnader (realräkenskaperna) medan finansiella räkenskaperna beräknar sparandet som skillnaden mellan summan av transaktioner i finansiella tillgångar och summan av transaktioner i skulder. Eftersom det finansiella sparandet beräknas på två helt olika sätt och de statistiska underlagen skiljer sig åt uppstår avvikelser mellan resultaten. Arbete pågår med att analysera och försöka identifiera varför dessa diskrepanser uppstår. De senaste resultaten från finansiella räkenskaperna finns publicerade på SCB:s webbplats, www.scb.se/FM0103.

Revideringar

I samband med publiceringen av år 2016 har några revideringar gjorts för tidigare år. För det första har produktion och förbrukning för skadeförsäkringsbranschen reviderats för år 2015 på grund av ett beräkningsfel. Utöver det har produktion och investeringar avseende egenproducerad programvara för egen slutlig användning för perioden 1993–2015 samt konstnärliga original för perioden 2002–2015 reviderats. Revideringarna görs för att uppfylla ENS 2010. År 2015 revideras även med avseende på den arbetstid som används för utveckling av egenproducerad programvara för egen slutlig användning på grund av ett beräkningsfel. Den sammantagna effekten på BNP är i genomsnitt en ökning på ungefär 3 miljarder kronor per år 1993–2015 och som mest 4,5 miljarder kronor.

Inkomster och sparande för de institutionella sektorerna har reviderats med mindre belopp för perioden 2003–2015 bland annat på grund av ny redovisning av statens energiskatter. En ny sektorfördelning av inkomster från kvarhållna utdelningar på fondinnehav innebär också att inkomster och sparande reviderats något för de olika sektorerna.

Information om statistikens kvalitet

Nationalräkenskaperna baseras på ett stort antal primärstatistikkällor och tillförlitligheten beror till stor del på kvaliteten i de olika källorna. Något samlat mått på tillförlitligheten är inte möjligt att åstadkomma på grund av den stora mängden källor och de modellkompletteringar och den avstämning som görs. EU har dock krav på att medlemsländernas kalkyler ska vara korrekta och jämförbara så att de kan vara ett bra underlag för bl.a. medlemsavgifter och olika subventioner. Eurostat och även Europeiska Revisionsrätten genomför därför revisioner av räkenskaperna för att se att bästa möjliga underlag och modeller används för kalkylerna.

Mer information om statistikens kvalitet ges i avsnitten 2–5 i *Kvalitetsdeklaration* på SCB:s webbplats, www.scb.se/NR0103. Avsnitt F beskriver statistikens historik.

Bra att veta

Detta är en publikation i serien Statistiska meddelanden (SM) för de årliga Nationalräkenskaperna. Denna SM-version innehåller uppgifter för åren 1993 till 2016 beräknade enligt EU:s standard ENS 2010. Utöver vad som publiceras i SM finns möjligheter att för några områden ta fram mer detaljerade tabeller. Nationalräkenskaper finns också tillgängliga på SCB:s webbplats och i de statistiska databaserna som är kostnadsfritt tillgängliga. Innehållet i databaserna byggs successivt ut.

Närmast föregående SM för Nationalräkenskaper avser år 2015 (NR 10 SM 1701) och publicerades på SCB:s hemsida i september år 2017.

De färskaste uppgifterna om nationalräkenskaperna finns dock alltid i de publicerade kvartalsberäkningarna. De täcker perioden efter den senaste detaljerade årsberäkningen. Kvartalsberäkningarna bygger dock på ett mycket mer begränsat underlagsmaterial. Revideringar av tidigare beräkningar utgör en naturlig process i vilken uppdaterad eller ny information utnyttjas för att beräkningarna ska bli mer kompletta.

Den första sammanställningen av nationalräkenskaper för ett år utgörs av kvartalsberäkningen för kvartal 1-4 och publiceras 60 dagar efter årets slut. Detaljerade årsberäkningar blir tillgängliga först 21 månader efter årets slut. Skillnaden mellan serierna beror på en rad faktorer. Kvartalsberäkningarna bygger på ett betydligt mer aggregerat underlag och på indikatorer som t.ex. försäljningsutvecklingen utan information om kostnadssituationen. Underlaget vid årsberäkningarna innehåller betydligt mer omfattande och detaljerade uppgifter. Det är bland annat uppgifter om produktionen fördelad på 400 olika produkter samt information om insatsförbrukning inom respektive branscher vilket utgör ett extra underlag och som saknas vid de kvartalsvisa sammanställningarna.

En stor skillnad mellan kvartals- och årsberäkningarna är således att det är möjligt att beräkna ett förädlingsvärde som skillnaden mellan produktionsvärde och insatsförbrukning för respektive bransch. I och med att produktionen fördelas på olika produkter är det också möjligt att göra avstämningar mellan tillförsel och olika användningar per produkt. Men även underlagen för bruttoinvesteringar, hushållskonsumtion och offentlig verksamhet är mer heltäckande och detaljerade när årsberäkningarna görs. Vidare görs prisomräkningar – deflatering - på en betydligt mer detaljerad nivå i årsberäkningarna. Deflatering sker av såväl produktion som insatsförbrukning var för sig, s.k. dubbeldeflatering.

Underlaget för beräkningarna har också förändrats under årens lopp. Exempelvis har den årsvisa företagsstatistiken blivit heltäckande från och med 1997. Även den kvartalsvisa omsättningsstatistiken har byggts ut successivt och omfattar nu nästan alla tjänstebranscher. Utveckling av nya prisindex pågår ständigt och dessa inkluderas i beräkningarna efter hand.

Annan statistik

Finansräkenskaperna och reala nationalräkenskaperna beräknar båda det finansiella sparandet enligt en indelning av ekonomin i olika institutionella enheter från den finansiella respektive den reala sidan. Avvikelser mellan de båda systemen föreligger. Ett flertal faktorer bidrar till diskrepanserna. Som exempel kan nämnas användning av olika källor i de reala nationalräkenskaperna jämfört med finansräkenskaperna, brister i primärstatistiken, samt skilda modellantaganden. Arbete med att analysera och försöka komma till rätta med de avvikelser som finns mellan de båda beräkningssätten pågår ständigt.

Nationalräkenskapernas uppgifter om Sveriges transaktioner med utlandet och betalningsbalansens uppgifter om bytes- och kapitalbalans motsvarar i princip varandra. De avvikelser som föreligger beror på behandlingsmässiga skillnader i en del fall och att revideringstidpunkter kan skilja sig åt.

I nationalräkenskaperna och betalningsbalansen genomfördes inom ramen för ett samarbetsprojekt och i samband med implementeringen av ESA 2010 i september 2014 en gemensam beräkningsöversyn av utländska fritidshus och löner, sociala avgifter och löneinkomstskatter. NR:s uppgifter är dock för närvarande konsistenta med betalningsbalansen endast från år 2003 och framåt. Det beror på att betalningsbalansen har infört den nya löneberäkningsmetoden från år 2003 och framåt medan NR införde metoden från och med år 1993.

EU, OECD och FN sammanställer nationalräkenskaper från sina respektive medlemsländer för att förenkla internationella jämförelser. För vissa aggregat görs kalenderkorrigering och säsongrensning av respektive internationella organ. Något annorlunda metoder än de som tillämpas i Sverige används ibland, vilket medför att uppgifter i internationella sammanställningar kan avvika från Sveriges officiella nationalräkenskaper. Även branschfördelade uppgifter kan avvika, eftersom Sveriges officiella nationalräkenskaper endast branschfördelar näringslivet, medan branschfördelning i internationella redovisningar görs för hela ekonomin, och alltså inkluderar även icke-marknadsproduktion.

Den primärstatistik som används i nationalräkenskaperna och ofta publiceras separat, har i många fall inte samma omfattning och definitioner som krävs i NR. I NR är även tidsserieaspekten viktig, vilket kräver att underlaget för olika år ska ha samma omfattning. Därför görs korrigeringar av primärstatistiken, vilket innebär att exakt samma uppgifter som framkommit i enstaka undersökningar oftast inte går att hitta i NR. I NR-systemet görs också en avstämning av beräkningarna från produktions- respektive användningssidan i tillgångs- och användningssidetabeller. Kapitel 4 i Beräkningsrutiner för nationalräkenskaper (se nedan) innehåller en beskrivning av avstämningsproceduren.

För mer information om statistiken och dess kvalitet hänvisas till följande dokument under *Fördjupad information* på SCB:s webbplats, www.scb.se/NR0103:

- Beräkningsrutiner för nationalräkenskaperna (Bilaga 3 till SOU 2002:118)
- Dokumentation av årsberäkningar i löpande priser
- Dokumentation av fastprisberäkningar

Begreppsförklaringar

Affärsverk

Se *Kvasibolag*.

Arbetade timmar

Arbetade timmar avser totalt faktiskt arbetade timmar under året.

Arbetsproduktivitet

Arbetsproduktivitet definieras som *förädlingsvärde per arbetad timme*. Produktivitetsförändringen utgör förändringen av *förädlingsvärdet i fasta priser* i relation till förändringen i antalet *arbetade timmar*.

Avskrivning

Se *Kapitalförslitning*.

Baspris

Det prisbegrepp som används för att värdera *produktion* och *förädlingsvärde* i Nationalräkenskaperna (NR). Baspriset motsvarar värdet som producenten erhåller för en producerad enhet av en vara eller tjänst. Baspriset branschvis exkluderar handels- och transportmarginaler. För totala ekonomin gäller följande relation mellan olika prisbegrepp:

Marknadspris/Mottagarpris

- *produktskatter*

+ *produktsubventioner*

= *Baspris*

- *övriga produktionsskatter*

+ *övriga produktionssubventioner*

= *Faktorpris*

Betalningsbalansen

En sammanfattning av de finansiella transaktionerna mellan inhemska enheter i ett land och utländska enheter under en given tidsperiod.

BNI

Se *Bruttonationalinkomst*.

BNP

Se *Bruttonationalprodukt*.

Bokföringstidpunkt

Nationalräkenskapssystemet redovisar flöden när de ekonomiska värdena skapas, transformeras eller förstörs liksom när fordringar eller åtaganden uppkommer, förändras eller upphör (enligt affärsmässiga redovisningsprinciper). Det innebär att *produktion* redovisas när den produceras, inte när den betalas av köparen, och försäljningen av en *tillgång* redovisas när tillgången byter ägare, inte när de återföljande betalningarna genomförs. Ränta redovisas under den bokföringsperiod den är upplupen, oavsett om den verkligen betalas under den perioden eller inte (ENS § 1.101-105). Av praktiska skäl rekommenderas i vissa fall undantag från huvudprincipen, jämför *Kassamässig bokföring*.

Brutto

I nationalräkenskaperna (NR) utgör *kapitalförslitningen* skillnaden mellan redovisningen brutto respektive *netto*. Exempel på *saldoposter* som redovisas både brutto och *netto* är nationalprodukten (*BNP/NNP*), *nationalinkomsten* (*BNI/NNI*) och *driftsöverskottet*. Detta nettobegrepp ska inte förväxlas med t.ex. utrikeshandelsnettot eller lagerförändringar. Dessa nettobegrepp liksom fast bruttoinvestering är redovisning av skillnaden mellan två flöden; *export* minus *import av varor och tjänster*, lageruppbyggnad minskat med uttag ur lager respektive köp (anskaffning) minus försäljning (avyttring) av *realkapital*.

Bruttoinvestering

Bruttoinvestering omfattar:

- *fast bruttoinvestering*
- *lagerinvestering*
- *värdeföremål* (anskaffning minus avyttring)

Bruttoinvestering innebär investering före avdrag av periodens *kapitalförslitning*. Nettoinvestering erhålls genom avdrag av *kapitalförslitning* från periodens bruttoinvestering.

Bruttonationalinkomst (BNI)

Summan av alla inkomster i ett land under en period, vanligtvis ett år. Bruttonationalinkomst (till *marknadspris*) är lika med *BNP* minus *primära inkomster* som inhemska enheter betalar till utländska enheter plus *primära inkomster* som inhemska enheter erhåller från *utlandet*.

Bruttonationalprodukt (BNP)

Bruttonationalprodukten är summan av *förädlingsvärden* för alla de varor och tjänster som produceras av företag baserade i landet under en period, vanligtvis ett år eller ett kvartal.

Bruttonationalprodukten till *marknadspris* kan beräknas på tre sätt:

- BNP är summan av *förädlingsvärden brutto* för de olika *institutionella sektorerna* eller de olika branscherna plus *produktskatter* minus *produktsubventioner* (vilka inte har allokerats till *sektorer* eller branscher). BNP är också *saldoposten* i produktionskontot för den totala ekonomin.
- BNP är summan av inhemska *institutionella enheters* slutliga användning av varor och tjänster (*faktisk konsumtion* och *bruttoinvestering*), plus *export* minus *import* av varor och tjänster.
- BNP är summan av användningen på kontot för den totala ekonomins inkomstbildning (*ersättningar till anställda*, *skatter* minus *subventioner* på produktion och import, driftsöverskott brutto och sammansatt förvärvsinkomst för den totala ekonomin) (ENS, § 8.89)

Bytesförhållande gentemot utlandet (Terms of Trade)

Förhållandet mellan prisnivåerna för landets *export* och *import*. Landets bytesförhållande förbättras när exportpriserna stiger och försämras när de sjunker i förhållande till importpriserna.

C.i.f. (Cost, Insurance, Freight)

C.i.f.-priset är priset på en vara som levererats till det importerande landets gräns eller priset på en tjänst, som levererats till en inhemsk enhet, före betalning av tull eller andra importskatter eller handels- och transportmarginaler inom landet. Inkluderat i c.i.f.-priset är kostnader för försäkringspremier och frakt som måste subtraheras för att komma fram till *f.o.b.*-priset vilket är den *värdering* som skall användas för total *import* och *export* i nationalräkenskaperna.

SCB har under ett antal år försökt att göra omräkningar av varuhandeln mellan EU-länderna till att motsvara *värderingen* enligt *f.o.b./c.i.f.*. Dataunderlaget för denna omräkning är emellertid så bristfälligt att ett avsteg från denna princip har gjorts. Uppgifterna över *export* och *import* i NR bygger alltså numera på insamlade *fakturavärden*.

Redovisningen av *export* och *import* av tjänster är beroende av hur kostnaderna för frakt av varor som exporterats och importerats över svensk gräns har medräknats i de uppgifter som ges om *export* och *import* av varor. Estimaten för *export* respektive *import* blir olika i de båda metoderna men valet av metod påverkar inte *exportnettot*.

COICOP (Classification of Individual Consumption by Purpose)

En internationell klassifikation som grupperar hushållens *konsumtionsutgifter* efter dess ändamål. T.ex. innefattar ändamålet kläder utgifter för klädesplagg, klädtyger, accessoarer och klädreparationer. Hushållens *konsumtionsutgifter* indelas även efter *varaktighetsgrupper* med koppling till COICOP. De indelas i varaktiga, delvis varaktiga och icke varaktiga varor. COICOP-klassifikationen finns i EU:s klassifikationsdatabas RAMON (<http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/>).

COFOG (Classification of the Functions of Government)

En internationell klassifikation som grupperar offentliga *sektorns* utgifter efter deras funktion eller ändamål. COFOG förbättrar överblicken över den offentliga *sektorns* utgifter och förenklar både nationella och internationella jämförelser. Med hjälp av klassifikationen indelas även *konsumtionsutgifterna* i *individuell* och *kollektiv konsumtion*. COFOG-klassifikationen finns i EU:s klassifikationsdatabas RAMON (<http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/>).

Disponibel nationalinkomst

Summan av disponibla inkomster *brutto* (eller *netto*) för de *institutionella sektorerna*. Disponibel *nationalinkomst brutto* (eller *netto*) är lika med *nationalinkomst* (till *marknadspris*) *brutto* (eller *netto*) minus löpande *trans-*

fereringar (löpande inkomst- och förmögenhetsskatter etc., *sociala avgifter*, *sociala förmåner* och andra *löpande transfereringar*) som betalas till utländska enheter, plus *löpande transfereringar* som mottas av inhemska enheter från utlandet. (ENS, § 8.95)

Driftsöverskott

Saldopost i kontot för inkomstbildning (ENS, § 8.18). Driftsöverskottet är det överskott (eller underskott) som produktionsaktiviteterna genererar innan man har beaktat räntor, arrenden eller avgifter som produktionsenheten

- måste betala på finansiella *tillgångar* eller på materiella icke-producerade *tillgångar* som den har lånat eller arrenderat,
- mottar för finansiella *tillgångar* eller från materiella icke producerade *tillgångar* som den äger.

Dubbeldeflatering

Dubbeldeflatering innebär att *produktionen* deflateras med produktionsprisindex och insatsförbrukningen med relevanta prisindexar i relation till de varor och tjänster som använts. *Förädlingsvärdet* erhålls som skillnaden mellan *produktionsvärde* och *insatsförbrukning*, uttryckta i *fasta priser*. Men egentligen är beteckningen ”double indicator method” mer korrekt eftersom det även är möjligt att använda *volymförändringar* för att extrapolera *produktionens* respektive *insatsförbrukningens* *volymförändring*.

Egentlig lön

Se *Ersättningar till anställda*.

Ekonomiskt signifikanta priser

I nationalräkenskaperna definieras det ekonomiskt signifikanta priset på en produkt delvis med hänsyn till den *institutionella enhet* och lokala verksamhetsenhet där *produktionen* skett. Så t.ex. säljs, enligt konvention, all *produktion* som sker hos personliga företag och som säljs till andra institutionella enheter, till ekonomiskt signifikanta priser, dvs. betraktas som *marknadsproduktion*. För vissa andra *institutionella enheter* (*offentliga sektorn* och *hushållens icke-vinstdrivande organisationer*) betraktas *produktionen* som såld till ekonomiskt signifikant pris när mer än 50 % av produktionskostnaden är täckt flera år i rad (ENS, § 3.19).

Enkeldeflatering

Enkeldeflatering innebär att *produktion* och *insatsförbrukning* deflateras med samma prisindex, eller att *förädlingsvärdet* deflateras. Egentligen är ”single indicator method” ett mer korrekt uttryck, eftersom det även är möjligt att extrapolera *produktion* och *insatsförbrukning* eller *förädlingsvärde* med *volymförändringen*. Denna metod förutsätter att förändringen i *produktion* respektive *insatsförbrukning* är exakt lika stor.

ENS/ESA

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 549/2013 om det europeiska national- och regionalräkenskapssystemet i Europeiska unionen (ESA2010). ENS/ESA är ett integrerat system av ekonomiska konton och utgör den europeiska versionen av System of National Accounts (SNA). ENS är den svenska översättningen av ESA.

Ersättningar till anställda

Ersättningar till anställda definieras som den totala ersättning, kontant eller in natura, som betalas av en arbetsgivare till en anställd för av denne utfört arbete under räkenskapsperioden (ENS, § 4.02). Ersättningar till anställda delas upp i

- *egentlig lön*: kontanta löner; naturaförmåner
- arbetsgivares *sociala avgifter*

European System of National and Regional Accounts (ESA)

Se ENS/ESA.

Export av varor och tjänster

Export av varor och tjänster består av transaktioner av varor och tjänster (försäljning, byte och gåvor) från inhemska till utländska subjekt. (ENS, § 3.158).

Exportnetto

Ett lands *export av varor och tjänster* minus dess *import av varor och tjänster*.

Faktorpris

Faktorpris kan härledas från *förädlingsvärde* till *baspris* genom att dra bort *övriga produktionsskatter* och lägga till *övriga produktionssubventioner*. Se relation mellan prisbegreppen under *Baspris*.

Faktisk konsumtion

Värdet av varor och tjänster konsumerade av en *sektor* men inte nödvändigtvis betalade av den *sektorn*. En stor del av *offentliga myndigheters konsumtionsutgifter*, för t.ex. utbildning och sjukvård, ingår i hushållens faktiska konsumtion.

Fakturavärde

Det belopp som anges på fakturan till kunden.

Fast bruttoinvestering

Fast bruttoinvestering (P.51) består av inhemska producenters anskaffning minus avyttring av *fasta tillgångar* under en given period, plus vissa tillägg till värdet av icke-producerade tillgångar som uppstått genom en producents eller *institutionell enhets* produktiva verksamhet. *Fasta tillgångar* är producerade tillgångar som används i *produktionen* under mer än ett år. (ENS, § 3.124).

Fasta priser

Värdering till fasta priser betyder *värdering* av flöden och stockar under en räkenskapsperiod till priser från en tidigare period. Syftet med *värderingen* till fasta priser är att dela upp förändringar över tiden i flödenas och stockarnas värden i pris- respektive *volymförändringar*. Flöden och stockar i fasta priser beskrivs som uttryckta i volymtermer. (ENS, § 1.99).

Se även *Referensårspriser*

Fasta tillgångar

Producerade *tillgångar* som används vid upprepade tillfällen eller kontinuerligt i produktionsprocessen under minst ett år. De innefattar byggnader, fordon och annan utrustning, maskiner och även plantor och boskap, t.ex. fruktträd och mjölkkor. De innefattar även immateriella *tillgångar* som datorprogramvara och litterära, musikaliska och andra konstnärliga originalverk. De *fasta bruttoinvesteringarna*, vilka är ett flöde, utgörs till största delen av förändringar i stocken av fasta tillgångar.

Fastprisberäkningsmetod

Se *Referensårspriser*.

Finansiella bolag

Sektorn finansiella bolag består av alla bolag som främst ägnar sig åt finansiell förmedling (finansförmedlare) och/eller åt finansiell serviceverksamhet.

Finansiell leasing

Hyrestagaren förvärvar rätten att använda en varaktig vara i utbyte mot hyresbetalningar under en förutbestämd och utdragen tidsperiod. Om alla risker och ersättningar förbundna med ägarskap i praktiken har överförts från uthyraren till hyrestagaren, är uthyrningen finansiell. Vid finansiell leasing täcker hyresperioden hela, eller nästan hela, den varaktiga varans ekonomiska livstid. I nation-alräkenskaperna registreras den som att uthyraren tillhandahåller hyrestagaren

ett lån som gör det möjligt för hyrestagaren att köpa en varaktig vara, till vilken hyrestagaren i praktiken blir ägaren. Detta innebär att finansiella leasingobjekt bokförs på leasingtagaren i NR. Faktiskt betalda hyror av hyrestagaren till uthyraren måste delas upp i återbetalningar av lånebelopp och räntebetalningar relaterade till det tillräknade lånet. (ENS, § 15.13). Jämför *Operationell leasing*.

Finansiellt sparande (+) eller nettouplåning (-)

Den del av disponibel inkomst *brutto* som inte konsumeras eller används som *bruttoinvestering*. För den totala ekonomin representerar det de nettoresurser som den totala ekonomin ställer till förfogande för *utlandet* (om det är positivt) eller mottar från *utlandet* (om det är negativt). Finansiellt sparande (+) eller nettouplåning (-) för den totala ekonomin är lika med, men med motsatt tecken, finansiellt sparande (-) eller nettoutlåning (+) för *utlandet*. (ENS, § 8.98).

FISIM (Financial Intermediation Services Indirectly Measured)

Produktionen av många finansiella förmedlingstjänster betalas inte genom avgifter utan genom lägre inlåningsräntor och högre utlåningsräntor. FISIM beräknas som utlånings- minus inlåningsräntor (räntenettot). Användningen av FISIM fördelas fr.o.m. år 1980 ut på olika användare, som hushållskonsumtion, offentlig konsumtion, utlandet och olika branscher inom näringslivet.

F.o.b. – Fritt ombord

Värdering av *import* och *export* av varor enligt begreppet fritt ombord (f.o.b.) består av värdet för varorna till *baspris*, plus kostnader för transport- och distributionstjänster fram till gränsen, inklusive kostnader för lastning till transportmedel för fortsatt transport plus eventuella *skatter* minus *subventioner* på de exporterade varorna. För leveranser inom EU inkluderar detta mervärdesskatter och andra *produktskatter* som erläggs i det exporterande landet. Jämför *C.i.f.* för produktfördelad *import*.

SCB har under ett antal år försökt att göra omräkningar av varuhandeln mellan EU-länderna till att motsvara *värderingen* enligt till f.o.b./c.i.f.. Dataunderlaget för denna omräkning är emellertid så bristfälligt att ett avsteg från denna princip har gjorts. Uppgifterna över *export* och *import* i NR bygger alltså numera på insamlade *fakturavärden*.

Redovisningen av *export* och *import* av tjänster är beroende av hur kostnaderna för frakt av varor som exporterats och importerats över svensk gräns har medräknats i de uppgifter som ges om *export* och *import* av varor. Estimaten för *export* respektive *import* blir olika i de båda metoderna men valet av metod påverkar inte *exportnettet*.

Förbrukning

Se *Insatsförbrukning*.

Försvarets varaktiga varor

Se *Militära vapenssystem*

Försörjningsbalans

En sammanställning i nationalräkenskaperna som visar dels tillgången (här ett flöde, inte ett bestånd) på varor och tjänster i ett land under en tidsperiod, dels användningen av dessa varor och tjänster. Summa tillgång och användning är per definition alltid lika. Komponenterna i försörjningsbalansen är *BNP* och *import av varor och tjänster* på tillgångssidan samt *konsumtion*, *bruttoinvesteringar* och *export av varor och tjänster* på användningssidan.

Förädlingsvärde

En *sektors/bransch* förädlingsvärde är *sektorns/branschens produktionsvärde* minus *sektorns/branschens insatsförbrukning*. Summan av samtliga *sektors/branschens* förädlingsvärde, *brutto*, med tillägg för *nettot* av *produktskatter* och *produktsubventioner* (samt ev. ofördelade poster) utgör *BNP* till *marknadspris*.

Handelsmarginal

En handelsmarginal är skillnaden mellan det faktiska eller imputerade försäljningspriset på en handelsvara och det pris som distributören skulle ha betalat för att återanskaffa varan då den säljs eller på annat sätt avyttras. (ENS, § 3.56).

HIO

Se *Hushållens icke-vinstdrivande organisationer*.

Hushållssektorn

Hushållssektorn inbegriper alla inhemska hushåll samt *hushållens icke-vinstdrivande organisationer* (HIO). I hushållen som *institutionell enhet* ingår även personliga företag.

Hushållens faktiska konsumtion

Se *Faktisk konsumtion*.

Hushållens icke-vinstdrivande organisationer

Hushållens icke-vinstdrivande organisationer (HIO) består av icke-vinstdrivande organisationer som utgör separata juridiska enheter, vilka betjänar hushåll och vilka är privata *icke-marknadsproducenter*. Deras huvudsakliga resurser, utom vad som kommer från tillfälliga försäljningar, utgår från frivilliga bidrag, kontant eller in natura från hushåll i deras egenskap av konsumenter, från betalningar från *offentliga sektorn* och från *kapitalinkomster*. Exempel på organisationer som ingår i HIO är idrottsföreningar, fackföreningar och religiösa samfund.

Icke-finansiella bolag

Sektorn icke-finansiella bolag består av *institutionella enheter* vars omfördelande och finansiella transaktioner är skilda från deras ägares och som är *marknadsproducenter* (t.ex. aktiebolag). Den huvudsakliga aktiviteten är *produktion* av varor och icke-finansiella tjänster.

Icke-marknadsproducenter

Icke-marknadsproducenter erbjuder största delen av sina varor och tjänster gratis eller till priser som inte är *ekonomiskt signifikanta*. Icke-marknadsproducenter förekommer endast inom *offentliga myndigheter* och *hushållens icke-vinstdrivande organisationer*.

Icke-marknadsproduktion

Icke-marknadsproduktion är produktion som tillhandahålls andra enheter kostnadsfritt eller till priser som inte är ekonomiskt signifikanta. (ENS, § 3.23) Förekommer främst inom *offentliga myndigheter* och *hushållens icke-vinstdrivande organisationer*.

Illegal produktion

Aktiviteter som är olagliga till sin natur, t.ex. smuggling och *produktion* och försäljning av droger. Den illegala produktion som bygger på en frivillig överenskommelse mellan två parter ska ingå i nationalräkenskaperna. Jämför *Svarta ekonomin*.

Import av varor och tjänster

Import av varor och tjänster består av transaktioner av varor och tjänster (köp, byte och gåvor) från utländska till inhemska subjekt. (ENS, § 3.159).

Indirekt mätta finansiella tjänster

Se *FISIM*.

Individuell konsumtion

Konsumtionen delas upp i individuell och *kollektiv konsumtion*. Den individuella konsumtionen utgörs av hushållens och *HIO:s konsumtionsutgifter* samt en stor del av de offentliga *konsumtionsutgifterna* för utbildning, hälso- och sjukvård, social trygghet, sport och rekreation samt kultur. Uppdelningen i indi-

viduell och *kollektiv konsumtion* blir intressant när man tittar på den *faktiska konsumtionen* i en sektor och vid jämförelser mellan länder.

Input-outputräkenskaper

Input-outputsystemet består av två typer av tabeller:

1. *Tillgångs- och användningstabeller* i nominella värden (det redovisade årets priser) samt föregående års priser
2. Symmetriska input-outputtabeller (ENS, § 9.02)

Insatsförbrukning

Insatsförbrukning består av värdet av de varor och tjänster som används som insats i produktionsprocessen, exklusive *fasta tillgångar*, vars användning förs som *kapitalförslitning*. Dessa varor och tjänster kan antingen vidareförädlas eller förbrukas i produktionsprocessen. (ENS, § 3.88).

Institutionell enhet

Den institutionella enheten är ett grundläggande ekonomiskt beslutsfattande centrum som karakteriseras av enhetlighet i beteendet och självständighet i beslutsfattandet under utövande av sin huvudsakliga funktion. En inhemsk enhet betraktas som en institutionell enhet om den har självständighet i beslutsfattandet ifråga om sin grundläggande funktion och antingen har en fullständig bokföring eller om det skulle vara möjligt och meningsfullt, både från ekonomisk och från juridisk synpunkt, att sammanställa en fullständig bokföring om så erfordrades.

Institutionell sektor

Se *Sektor*.

Justerad disponibel inkomst

Justerad disponibel inkomst erhålls genom att lägga till inkomster i form av sociala naturaförmåner till disponibel inkomst eller att dra bort utgifter för sociala naturaförmåner från disponibel inkomst beroende på vilken *institutionell sektor* som avses. För totala ekonomin är justerad disponibel inkomst lika med disponibel inkomst. För *hushållssektorn* innebär det att justerad disponibel inkomst är högre än disponibel inkomst då *hushållssektorn* erhåller inkomster i form av sociala naturaförmåner. Hushållens faktiska individuella konsumtion ökar lika mycket som inkomsterna av sociala transfereringar in natura. För den konsoliderade offentliga sektorn innebär det att justerad disponibel inkomst är lägre än disponibel inkomst då den konsoliderade offentliga sektorn endast har utgifter för sociala naturaförmåner.

Kapital

Kapitaltillgångar bidrar till produktionsprocessen för att generera en ekonomisk vinst. Begreppet inkluderar materiella *tillgångar*, immateriella *tillgångar* och finansiellt *kapital*. Se även *fasta kapitaltillgångar* och *lagerinvestering*.

Kapitalbildning

Anskaffning minus avyttring av *fasta kapitaltillgångar*, markförbättringar, lagerförändringar och anskaffning minus avyttring av *värdeföremål*.

Kapitalförluster

Se *Kapitalvinster/-förluster*.

Kapitalförslitning

Med kapitalförslitning avses de *fasta tillgångarnas* värdeminskning till följd av normalt slitage och normal föråldring. I den beräknade värdeminskningen ingår avsättning för förlust av *fasta tillgångar* genom oförutsedda skador som man kan försäkra sig mot. Kapitalförslitning omfattar förutsedda avvecklingskostnader, t.ex. kostnader för avveckling av kärnkraftverk eller oljeplattformar eller kostnader för sanering av deponier. Sådana avvecklingskostnader bokförs som

kapitalförslitning när *tillgångarna* tas ur bruk, dvs. när avvecklingskostnaderna bokförs som *fast bruttoinvestering*. (ENS, §3.139).

Kapitalinkomst

Kapitalinkomst (D.4) uppstår när ägare till finansiella *tillgångar* och naturresurser ställer dessa till andra *institutionella enheters* förfogande. Det som betalas för användningen av finansiella *tillgångar* kallas kapitalavkastning, medan det som betalas för användningen av en naturresurs kallas arrende. Kapitalinkomst är summan av kapitalavkastning och arrenden. (ENS, § 4.41).

Kapitaltransfereringar

Skiljer sig från *löpande transfereringar* på det sättet att de innebär anskaffning eller avyttring av en eller flera *tillgångar* för minst en part i transaktionen. Kapitaltransfereringar kan göras kontant eller in natura.

Kapitalvinster/-förluster

Vinster eller förluster på grund av ändrade priser på de *tillgångar* man innehar. Kapitalvinster eller förluster kan uppstå från både reala och finansiella *tillgångar*.

Kassamässig bokföring

Registrering av transaktioner när kontanter eller andra *tillgångar* faktiskt överförs istället för när varan eller tjänsten byter ägare. Normalt redovisar nationalräkenskaperna flöden när de ekonomiska värdena skapas, transformeras eller förstörs (enligt affärsmässiga redovisningsprinciper). Men när det är svårt att fastställa tidpunkten för dessa händelser, vilket t.ex. är fallet för återbetalningar av en för högt debiterad preliminär avgift där återbetalningen kan göras flera perioder efter den ursprungliga händelsen, rekommenderas att transaktionen redovisas den tidpunkt betalningen sker d.v.s. kassamässigt. Se *Bokföringstidpunkt*.

Kedjeindex

Periodiska förändringar (t.ex. årsvisa) som kedjas för att skapa jämförbarhet över längre tidsperioder.

Kollektiv konsumtion

Konsumtionen delas upp i *individuell* och kollektiv konsumtion. Tjänster för kollektiv konsumtion levereras samtidigt till alla medborgare i samhället eller till alla medborgare i en viss del av samhället, t.ex. alla hushåll i en viss region. Exempel på kollektiva tjänster är försvar och polisväsende. Uppdelningen i *individuell* och kollektiv konsumtion blir intressant när man tittar på den *faktiska konsumtionen* i en sektor och vid jämförelser mellan länder. *Offentliga myndigheters* faktiska konsumtion utgörs av kollektiv konsumtion.

Konsolidering

Inom offentlig förvaltning nettoförs räntor och *transfereringar* mellan delsektorerna.

Konsumtion

Se *Konsumtionsutgift*, *Individuell konsumtion*, *Kollektiv konsumtion* och *Faktisk konsumtion*.

Konsumtionsutgift

Består av inhemska *institutionella enheters* (*hushålls-* och *offentliga sektorn*) utgifter för varor och tjänster som används för att direkt tillgodose individuella behov eller önskemål eller samhällsmedlemmarnas kollektiva behov. (ENS, § 3.94). Jämför med *faktisk konsumtion*, som är värdet av alla varor och tjänster konsumerade av en sektor men inte nödvändigtvis köpta av samma sektor. Hushållen konsumerar t.ex. varor och tjänster som finansieras av *offentliga myndigheter* och således ingår i de offentliga konsumtionsutgifterna men är del av hushållens *faktiska konsumtion*.

Kvasibolag

Kvasibolag är enheter som har en fullständig bokföring men inte någon juridisk status. De har ett ekonomiskt och finansiellt beteende som skiljer sig från ägar-nas och som liknar bolagens. De anses ha beslutsautonomi och betraktas som egna *institutionella enheter* (ENS, § 2.13f). Exempel på kvasibolag är de statliga *affärsverken* Luftfartsverket, Sjöfartsverket och Svenska Kraftnät som i nation-alräkenskaperna ingår i *sektorn icke-finansiella bolag*.

Köpkraftsparitet (PPP)

Köpkraftspariteten är kvoten mellan de belopp i respektive lands valuta som behövs för att köpa samma mängd varor och tjänster. Man skulle kunna säga att köpkraftspariteten är en prisindex mellan länder eller en växelkurs som tar hän-syn till prisnivåskillnader. Se utförligare beskrivning under rubriken Interna-tionella jämförelser.

Lagerinvestering

Lagerinvesteringar mäts som värdet av uppbyggnad av lager minus värdet av uttag ur lager och värdet av eventuella återkommande lagerförluster. (ENS, § 3.146). Värdet i *löpande pris* beräknas till samma andel av BNP som posten i fasta (t-1) priser och *volymförändringen* är förändringen av posten i procent av BNP motsvarande period föregående år.

Lönbearbetning

Lönbearbetning kallas det i nationalräkenskaperna när varor skickas till en an-nan tillverkare för att vidareförädlas och därefter skickas tillbaka till ägaren som bara betalar för den utförda bearbetningstjänsten. Inom företagsredovisningen omfattas detta av begreppet legoarbete.

Löpande priser

Det löpande priset uttrycker det nominella värdet och är inte rensat för *värde-förändringar* som inflation. För att erhålla det reala värdet deflateras det lö-pande priset vilket ger *fasta priser*.

Löpande transfereringar

Transfereringar som syftar till att omfördela inkomsten. Löpande transferering-ar kan vara både kontanta eller in natura och innefattar till exempel inkomst-skatter och sociala förmåner.

Marknadspris

Marknadspris är detsamma som *mottagarpris*, dvs. det pris köparen faktiskt betalar för produkterna vid köptillfället. I nationalräkenskaperna värderas användningen till *mottagarpris* och *produktionen* till *baspris*. Huvudaggregaten (t.ex. *BNP* och *BNI*), däremot, uttrycks till marknadspris. Se relationen mellan prisbegreppen under *Baspris*.

Marknadsproducenter

En producent klassas i nationalräkenskaperna som marknadsproducent om den huvudsakligen producerar *marknadsproduktion*, dvs. varor och tjänster som säljs till priser som är *ekonomiskt signifikanta*.

Marknadsproduktion

Marknadsproduktion består av *produktion* som säljs på en marknad eller avses att säljas på en marknad till *ekonomiskt signifikant pris*.

Medelantal sysselsatta

Avser medelantalet sysselsatta under året.

Militära vapensystem

Försvarets inköp av förstörelsevapen och kringutrustning för att använda dessa, såsom jaktplan och stridsvagnar, behandlas i nationalräkenskaperna som *brutto-investering*. En bruttoinvestering skall, bortsett från att vara en varaktig vara, användas kontinuerligt eller regelbundet i produktionsprocessen över flera bok-

föringsperioder. Militära vapensystem har en kontinuerlig avskräckande verkan över flera år och betraktas därför som en realkapitaltillgång som används i det militära försvarets verksamhet. Denna verksamhet bidrar till offentlig produktion.

Mottagarpris

Mottagarpris är detsamma som *marknadspris* och är det prisbegrepp som används för att värdera användningen i nationalräkenskaperna. Vid köptillfället är mottagarpriset det pris köparen faktiskt betalar för produkterna; inklusive alla *skatter* minus *subventioner* av produkterna; efter avdrag av rabatter från standardpriser vid mängd- eller lågsäsongsköp; exklusive ränte- eller serviceavgifter som tillkommer vid krediter; exklusive alla extra avgifter köparen ådragit sig genom att inte betala inom den tidsperiod som avtalades vid tiden för köpet. Se relation mellan prisbegreppen under *Baspris*.

NACE

Nomenclature Générale des Activités Economiques dans les Communautés Européennes. EU:s näringsgrensindelning. *Standard för svensk näringsgrensindelning (SNI)* har NACE som bas och dessa överensstämmer på fyrsiffrig nivå. Den nu använda näringsgrensstandarden heter NACE Rev.2.1, och i Sverige används beteckningen SNI2007.

Nationalinkomst

Se *Bruttonationalinkomst*.

Netto

I nationalräkenskaperna (NR) är vanligtvis skillnaden mellan en *brutto*- och en *nettopost kapitalförslitningen*. Exempel på *saldoposter* som redovisas både *brutto* och *netto* är nationalprodukten (*BNP/NNP*), *nationalinkomsten* (*BNI/NNI*) och *driftsöverskottet*. Som ett undantag kan nämnas *exportnettot*, vilket är *export* minus *import*.

Nettoupplåning

Se *Finansiellt sparande eller nettoupplåning*.

Näringslivet

Inkluderar i nationalräkenskaperna *marknadsproducenter* samt *producenter för egen slutlig användning*. Även statliga och kommunala affärsdrivande verksamheter inkluderas i näringslivet.

Offentliga myndigheter

Offentliga myndigheter är de verksamheter inom *offentlig sektor* som är *icke-marknadsproducenter* (till största delen skattefinansierade). Skattefinansierad verksamhet för egen slutlig användning i form av *fast bruttoinvestering* ingår dock inte i offentliga myndigheter utan i *näringslivet*.

I offentliga myndigheter ingår inte den affärsmässiga verksamheten inom kommunerna. Enheter som producerar t.ex. renhållning, vatten och energi är *marknadsproducenter* och ingår alltså i *näringslivet*.

Offentlig förvaltning

Sektorn offentlig förvaltning består av institutionella enheter som är *icke-marknadsproducenter* och vars *produktion* är avsedd för individuell och *kollektiv konsumtion* samt institutionella enheter som främst ägnar sig åt omfördelning av inkomst och förmögenhet. (ENS, § 2.111). Enheterna finansieras huvudsakligen med obligatoriska betalningar från enheter som tillhör andra sektorer. Offentligt ägda bolag ingår inte i sektorn offentlig förvaltning annat än om de anses uppfylla kriterierna för att vara *icke-marknadsproducenter*.

Offentlig sektor

I ENS utgörs den offentliga sektorn av sektorn *offentlig förvaltning* och offentliga bolag.

Operationell leasing

Hyrestagaren förvärvar rätten att använda en varaktig vara för en viss tidsperiod, som kan vara lång eller kort men inte nödvändigtvis fastställd på förhand. När hyresperioden upphör förväntar sig uthyraren varan tillbaka i mer eller mindre samma skick som när han hyrde ut den, bortsett från normal förslitning. Sannolikt hyrs varan ut igen eller används på annat sätt. Hyresperioden täcker sålunda inte hela, eller den övervägande delen av, varans ekonomiska livstid. Den varaktiga varan är en del av uthyrarens fasta bruttokapitalbildning. (ENS, § 15.08). Jämför *Finansiell leasing*.

PI-metoden

PI-metoden (perpetual inventory-metoden) används för att beräkna nivån på *tillgångar* vid en viss tidpunkt genom att summera anskaffningen av sådana *tillgångar* under en tidsperiod och subtrahera avyttringen av *tillgångar* för samma tidsperiod. Justeringar görs för *prisförändringar* över den aktuella perioden. PI-metoden används i de svenska nationalräkenskaperna för att beräkna stocken av *fasta bruttoinvesteringar* och även *kapitalförslitningen*.

Primära inkomster

Primära inkomster avser inkomster som inhemska enheter mottar på grund av sitt direkta deltagande i produktionsprocessen, liksom de inkomster som mottas av ägaren till en finansiell tillgång eller en naturresurs i utbyte mot finansiering eller upplåtande av den naturresursen för en annan *institutionell enhet*. (ESA, § 8.22).

Prisförändring

Prisförändringen av ett aggregat som till exempel *BNP* visar dess nominella utveckling vilket innehåller både en *volym*- och en värdeutveckling.

Producentpris

Producentpriset är det pris producenten tar ut när han säljer producerade varor och tjänster vidare, dvs. till *baspris* plus *produktskatter* exklusive moms minus *produktsubventioner*. Begreppet används inte i nationalräkenskaperna. Se *Baspris*, *Faktorpris*, *Marknadspris* och *Mottagarpris*.

Producenter för egen slutlig användning

Producenter för egen slutlig användning producerar huvudsakligen varor och tjänster som de själva konsumerar eller som är *fasta bruttoinvesteringar* (ej för egen *insatsförbrukning* i *produktionen*). Exempel på producenter för egen slutlig användning är egnahemsägare som producerar boendetjänster åt sig själva.

Produktion

Produktion är en aktivitet som utförs under kontroll och ansvar av en *institutionell enhet*. Enheten använder insats av arbetskraft, *kapital* samt varor och tjänster (ENS, § 3.07). Helt naturliga processer utan inslag av mänsklig inblandning eller styrning, såsom opåverkad tillväxt av fiskebestånd i internationella vatten, innefattas inte i nationalräkenskapernas produktion. Ett undantag till detta är skogstillväxten som i nationalräkenskaperna ingår i produktionen.

Produktion för egen slutlig användning

Produktion för egen slutlig användning avser varor och tjänster som används endera som slutlig *konsumtion* inom samma *institutionella enhet* (t.ex. för egnahemsägare) eller som *fast bruttoinvestering* inom samma *institutionella enhet* (t.ex. FoU). (ENS, § 3.20).

Produktionsvärde

Se *Produktion*.

Produktskatt

Produktskatter (D.21) är *skatter* som betalas per enhet av en vara eller tjänst som produceras eller ingår i en transaktion. Skatten kan vara ett bestämt belopp per mängdenhet av en vara eller tjänst eller beräknas som en bestämd procent-

andel av varornas och tjänsternas pris per enhet eller värde (ENS § 4.16). Importtullar, energiskatter och moms är exempel på produktskatter. Jämför *Övriga produktionsskatter*.

Produktsubventioner

Produktsubventioner är *subventioner* som utgår per enhet av en producerad eller importerad vara eller tjänst (ENS § 4.33). Jämför *Övriga produktions-subventioner*.

Real BNP

När det gäller BNP så är det ibland av intresse att även kunna visa ett volymmått som utöver hänsyn till de ingående variabelernas prisutveckling också kan visa effekten av olikheterna i prisutvecklingen av *exporten* och *importen*. Genom att använda samma prisutveckling för *export* och *import* kan en så kallad terms-of-trade-effekt beräknas och BNP-utvecklingen justeras för vunnen eller förlorad köpkraft. När BNP justerats för denna effekt brukar den kallas för real BNP. Det prisindex som används i nationalräkenskaperna för att beräkna terms-of-trade är genomsnittet av prisindex för *export* och *import*.

Real BNI

Ibland finns det behov av att redovisa ett volymmått även för variabler som inte har någon entydig underliggande volym. Det gäller framför allt olika inkomstbegrepp. BNP är summan av *produktionen* inom landet. För att studera effekten av svensk aktivitet så är BNI ett bättre mått. Det inkluderar förutom BNP nettot av *primära inkomsterna* dvs. arbets- och kapital-inkomster mot *utlandet* samt skatter minus subventioner till/från EU. BNI är ett inkomstbegrepp och för att se *volymförändringar* i BNI måste det beräknas reallt. Då används reala BNP och nettot av de *primära inkomsterna* divideras med samma prisindex som summan av inhemsk konsumtion och investeringar inklusive lagerförändringar.

Realkapital

Se *Kapital*.

Referensårspris

Fastprisberäkningen i nationalräkenskaperna görs för varje år i närmast föregående års priser. En tidsserie blir därmed värderad till olika prisnivåer. Data-serierna kedjas därefter till ett gemensamt referensårspris, enligt s.k. kedjeindexmetod. Se avsnittet Fakta om statistiken för en utförlig information om metoden för fastprisberäkningar. Kedjade serier är inte summerbara.

Saldopost

En saldupost är en bokföringskonstruktion erhållen genom att subtrahera det totala värdet av posterna på en sida av ett konto från det totala värdet för andra sidan. Exempel på saldoposter är *BNP*, *Disponibel inkomst* och *Finansiellt sparande*.

Sammanfatt förvärvsinkomst

Saldoposten i inkomstgenereringskontot för personliga företag i *hushållssektorn*. Ägaren eller medlemmar av samma hushåll tar ofta inte ut ersättning för allt arbete de utför åt företaget. Överskottet är därför en blandning av ersättning för detta arbete och avkastning till ägaren.

Sociala avgifter

Se *Ersättningar till anställda*.

Sektor

I nationalräkenskaperna är ekonomin uppdelad i olika institutionella sektorer, dvs. grupper av *institutionella enheter* med liknande roller i ekonomin. Huvudsektorerna är *icke-finansiella bolag*, *finansiella bolag*, *offentlig förvaltning*, *hushållen* och *hushållens icke-vinstdrivande organisationer*. För samtliga inhemska sektorer noteras även transaktioner och ställningsvärden mot *utlandet* i de fall de förekommer.

Skatter

Obligatoriska, ensidiga betalningar, kontant eller in natura, som uttaxeras av den *offentliga sektorn* eller av Europeiska unionens institutioner. Skatter är indelade i följande grupper: skatter på *produktion* och *import*, löpande inkomst- och förmögenhetsskatter och kapitalskatter. Skatter på *produktion* och *import* är i sin tur indelade i *produktskatter* och *övriga produktionsskatter*.

SNA – System of National Accounts

System of National Accounts. Det internationellt överenskomna standard-systemet för nationalräkenskaper. Den nu använda versionen är SNA 2008.

SNI – Standard för svensk näringsgrensindelning

Standard för svensk näringsgrensindelning, SNI, är en statistisk standard för klassificering av produktionsenheter – företag, verksamhetsenheter, etc. – till näringsgrenar/branscher. Förändringar och uppdateringar sker emellanåt. SNI69 ersattes av SNI92 och nu används SNI2007 i Nationalräkenskaperna.

Sparande

Detta aggregat mäter den andel av *disponibel nationalinkomst* som inte används till *konsumtionsutgifter*. Nationellt sparande *brutto* (eller *netto*) är summan av *sparande brutto* (eller *netto*) för de olika *institutionella sektorerna*. (ENS, § 8.96).

Sociala förmåner andra än in natura

Sociala förmåner andra än in natura består av kontanta utbetalningar i form av exempelvis pensionsutbetalningar, aktivitets- o sjukersättningar (tidigare förtidspension), sjukpenning, a-kassa, föräldraförsäkring, barnbidrag, assistansersättning, bostadstillägg för pensionärer, bostadsbidrag och försörjningsstöd.

Sociala naturaförmåner

Sociala naturaförmåner omfattar individuella varor och tjänster som tillhandahålls individuella hushåll gratis eller till priser som inte är ekonomiskt signifikanta av offentliga förvaltningsenheter och hushållens icke-vinstdrivande organisationer, vare sig varorna och tjänsterna är köpta på marknaden eller producerade som *icke-marknadsproduktion* från offentliga förvaltningsenheter eller hushållens icke-vinstdrivande organisationer. De finansieras genom skatter, andra offentliga inkomster eller sociala trygghetsavgifter eller, när det gäller hushållens icke-vinstdrivande organisationer, av donationer och *kapitalinkomster*. (ENS, § 4.108).

Standard för svensk näringsgrensindelning

Se *SNI*.

Subventioner

Subventioner är löpande, ensidiga betalningar som den *offentliga sektorn* eller Europeiska unionens institutioner gör till inhemska producenter med syftet att påverka produktionsnivåerna, priserna eller ersättningen till produktionsfaktorerna. *Icke-marknadsproducenter* kan erhålla *övriga produktionssubventioner* endast i de fall dessa betalningar grundas på allmänna bestämmelser som gäller både *marknads- och icke marknadsproducenter*. Av konvention förekommer inte *produktsubventioner* för *icke-marknadsproduktion*. (ENS, § 4.30).

Svarta ekonomin

Vissa aktiviteter kan vara produktiva och lagliga i sig men undanhålls från myndigheterna av olika anledningar, t.ex. av skatteskal. Svart *produktion* ingår i nationalräkenskaperna. Jämför *Illegal produktion*.

Terms of trade

Se *Bytesförhållande gentemot utlandet (Terms of Trade)*

Tillgångar

Enheter över vilka äganderätter upprätthålls av *institutionella enheter*, individuellt eller kollektivt, och från vilka ekonomiska vinster kan göras av deras ägare genom att inneha dem över en tidsperiod.

Tillgångs- och användningstabeller

Tillgångs- och användningstabeller är matriser som anger produkttransaktionernas värden för den nationella ekonomin indelade efter typ av produkt och näringsgren (bransch). Dessa tabeller visar

- strukturen på produktionskostnaderna och de inkomster som genereras i produktionsprocessen,
- flödet av varor och tjänster som produceras inom landets ekonomi,
- flödet av varor och tjänster till och från *utlandet*. (ENS, § 9.03)

Transfereringar

Ensidiga betalningar från en enhet till en annan. De kan vara *löpande transfereringar* eller *kapitaltransfereringar*. De viktigaste formerna av transfereringar är *skatter*, *sociala avgifter* och förmåner.

Trepartshandel (merchanting)

Trepartshandel sker när en inhemsk aktör (i den sammanställande ekonomin) köper varor från en utländsk aktör och därefter säljer samma varor vidare till en annan utländsk aktör utan att varorna finns i den sammanställande ekonomin. Trepartshandel uppstår för transaktioner som omfattar varor där ägaren inte behöver inneha varorna fysiskt för att processen ska genomföras. (ENS, § 18.38).

Utlandet

Med utlandet avses en grupp enheter utan några karakteristiska funktioner eller resurser. Denna består av utländska enheter som genomför transaktioner med inhemska institutionella enheter eller har andra ekonomiska förbindelser med inhemska enheter. (ENS, § 2.131).

Nationalräkenskaperna redovisar uppgifter om export och import av varor och tjänster samt primära och sekundära inkomster mellan Sverige och utlandet. Genom att addera nettouppgifterna av inkomster och transfereringar till uppgifterna om varu- och tjänstenettot mot utlandet erhålls en summa som motsvarar bytesbalansens saldo. Tas även hänsyn till kapitaltransfereringar och anskaffning och avyttring av kontrakt, leasingavtal och licenser, erhålls det finansiella sparandet mot utlandet.

Med primära inkomster till och från utlandet avses ersättningar till anställda hemmahörande i annan ekonomi, skatter på produktion och import, subventioner samt kapitalinkomster i form av räntor, utdelningar, återinvesterade vinstmedel samt övrig kapitalavkastning.

Sekundära inkomster innehåller löpande transfereringar, ett begrepp som täcker överlåtelse av reala eller finansiella tillgångar utan liknande motprestation. Med löpande transfereringar avses avgifter från och till EU såsom BNI-avgift och EU-moms, övriga inkomst- och förmögenhetsskatter, pensioner, försäkringspremier och ersättningar, bistånd samt övriga transfereringar.

Löpande transfereringar och kapitaltransfereringar som bl.a. lämnas för att mottagaren ska kunna göra en realinvestering (strukturbidrag från EU, investeringsbidrag m.m.) erhålls från Betalningsbalansen och ESV.

Varaktighet

Hushållens *konsumtionsutgifter* delas upp efter varaktighet. Gruppering görs i varaktiga, delvis varaktiga och icke varaktiga varor samt tjänster.

Volymförändring

Volymförändringen av ett aggregat som *BNP* visar dess utveckling rensad för *prisförändringarna* på de i aggregatet ingående varorna och tjänsterna. För att mäta volymförändringar används värden uttryckta i gemensamma priser, *referensårspriser*.

Volymindex

Redovisning av *volymförändringen* i form av en indexserie med ett visst år valt =100.

Värdeföremål

Värdeföremål är icke-finansiella varor, som inte används huvudsakligen för *produktion* eller *konsumtion*, som inte försämras (fysiskt) över tiden under normala förhållanden och som förvärvas eller behålls i första hand som *tillgångar* av värde. (ENS, § 3.154). Exempel på värdeföremål är konst och antikviteter.

Värdeförändring

Se *Prisförändring*.

Värdering

Se *Baspris* och *Mottagarpris*.

Övriga produktionsskatter

Övriga produktionsskatter består av alla *skatter* som företag åläggs som en följd av deras produktionsaktiviteter, oberoende av kvantiteten eller värdet av de producerade eller sålda varorna och tjänsterna. De kan betalas på mark, *fasta tillgångar* eller arbetskraft i produktionsprocessen eller på vissa aktiviteter eller transaktioner (ENS, § 4.22). Motorfordonsskatt är ett exempel på en övrig produktionsskatt. Jämför *Produktskatt*.

Övriga produktionssubventioner

Övriga produktionssubventioner består av alla *subventioner* som företag erhåller som en följd av deras produktion, oberoende av kvantiteten eller värdet av de producerade eller sålda varorna och tjänsterna. Jämför *Produktsubventioner*.

Förkortningar och akronymer

AKU	Arbetskraftsundersökningarna
BNI	Bruttonationalinkomst
BNP	Bruttonationalprodukt
C.i.f	Cost, Insurance, Freight
COFOG	Classification of Function of Government
COICOP	Classification of Consumption by Purpose
ECB	Europeiska centralbanken
EDP	Excessive Deficit Procedure
EEG	Europeiska ekonomiska gemenskapen
ENS	Europeiska National- och regionalräkenskapssystemet
ESA	European System of National and Regional Accounts
ESV	Ekonomistyrningsverket
EU	Europeiska unionen
Eurostat	Europeiska unionens statistikkontor
FiR	Finansräkenskaperna
FISIM	Financial Intermediation Services Indirectly Measured
FN	Förenta Nationerna
F.o.b	Free on board
FoU	Forskning och utveckling
FP	Fasta priser

FV	Förädlingsvärde
GDI	Gross Domestic Income
GDP	Gross Domestic Product
GNI	Gross National Income
GNP	Gross National Product
HIO	Hushållens icke-vinstdrivande organisationer
IKT	Informations- och kommunikationsteknik
IMF	Internationella valutafonden
IT	Informationsteknik
LP	Löpande priser
Mdkr	Miljarder kronor
Mnkr	Miljoner kronor
NACE	EU.s näringsgrensindelning
NPISH	Non Profit Institutions Serving Households
NR	Nationalräkenskaperna
NNI	Nettonationalinkomst
NNP	Nettonationalprodukt
PI	Perpetual inventory
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
PPP	Köpkraftsparitet
PPS	Köpkraftstandard
P%	Prisförändring
RS	Räkenskapssammandrag för kommuner och landsting
SCB	Statistiska centralbyrån
SEK	Svenska kronor
SM	Statistiska Meddelanden
SNA	System of National Accounts
SNI	Standard för svensk näringsgrensindelning
SOU	Statens offentliga utredningar
SSD	Sveriges statistiska databaser
V%	Volymförändring

In English

Summary

This is a publication in the series Statistical Reports and presents the results of the final version of the annual National Accounts for the year 2016. The final version of the annual National Accounts is based on better and more detailed information from the statistical sources than the quarterly accounts and the preliminary versions of the annual accounts.

The results show that GDP in 2016 amounted to SEK 4 385 billion in current prices. In terms of volume change GDP in 2016 increased by 2.7 percent compared to the previous year. GDP growth was revised downwards by 0.5 percentage points compared to the preliminary 2016 compilations based on quarterly information.

The largest revisions in the definitive calculation of 2016 were made on exports of goods and gross fixed capital formation.

To sum up the contributions to the 2.7 percent GDP growth in 2016; Household final consumption expenditure (1.3 percentage point), government final consumption expenditure (0.9 percentage points), capital formation (0.9 percentage points) and the net export (-0.4 percentage points).

Household final consumption expenditure, including NPISH, increased by 2.9 percent in volume in 2016. In nominal terms household final consumption expenditure, including NPISH, amounted to SEK 1 963 billion in current prices.

Government final consumption expenditure showed a 3.6 percent volume increase in 2016. The level of government final consumption expenditure was SEK 1 154 billion in current prices. The consumption expenditure increased more in local government than in central government in 2016. The volume growth was 4.1 percent and 2.1 percent respectively.

Gross fixed capital formation increased by 4.2 percent in volume in 2016, amounting to was SEK 1 050 billion in current prices.

Foreign trade increased in 2016. The change in volume of exports was +3.0 percent and that of imports was +4.3 percent. In 2016 exports and imports in current prices amounted to SEK 1 947 billion and SEK 1 753 billion respectively, resulting in net exports of SEK 194 billion in current prices.

Market production of goods and services (value added at basic prices) increased by 2.7 percent in volume in 2016. Production of goods showed a volume increase of 0.9 percent and production of services increased by 3.6 percent. Government production increased by 2.0 percent in volume.

Total wages and salaries in the Swedish economy amounted to SEK 1 722 billion in current prices in 2016. This was an increase of 4.8 percent from 2015 when total wages and salaries were SEK 1 643 billion in current prices.

The disposable income of households was SEK 2 165 billion in current prices in 2016, an increase of 4.7 percent compared to the previous year. In terms of volume change the disposable income of households increased by 3.7 percent in 2016. Household savings amounted to SEK 374 billion in 2016, resulting in a savings ratio of 16 percent. The savings ratio increased by 1 percentage point compared to 2015.

In this release, some revisions have been made for previous years. First, production and intermediate consumption for the insurance, reinsurance and pension funding, except compulsory social security industry has been revised for the year 2015 due to a calculation error. In addition, production and gross fixed capital formation have been revised, relating to own-account software for own

final use for the period 1993-2015 as well as artistic originals for the period 2002-2015. The revisions are made to comply with the ESA 2010. The year 2015 will also be revised with regard to the hours worked used for the development of own-account software for own final use due to a calculation error. The overall effect on GDP is on average a SEK 3 billion per year increase in 1993-2015, with a maximum at SEK 4.5 billion.

Net lending/Net borrowing have been revised from year 2003 onwards. For example, a correction of time of recording for taxes on electric power and a revision referring to retained earnings attributable to collective investment fund shareholders.